

ISSN 0321-1509

Հ. Ռ.
Ե.

Ա. Ս.

Ս. Ս.

Ս. Ս.

Ս. Ս.

Ս. Ս.

Ս. Ս.

Ս. Ս.

70 წლისა გახდა პოეტი-აკადემიკოსი ირაკლი აბაშიძე, ჩვენი ქვეყნის დიდებული პოეტი, მოღვაწე და მოქალაქე. ამ თარიღთან დაკავშირებით, საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში დიდი ღვაწლისთვის და ნაყოფიერი საზოგადო მოღვაწეობისათვის, საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით, ირაკლი ბესარიონის ძე აბაშიძეს მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება და გადაეცა ლენინის ორდენი და ოქროს მედალი „ნამგალი და ურო“

ამ უმაღლესმა ჯილდომ გაახარა პოეტის ნიჭის თაყვანისმცემლები, ჩვენი მრავალეროვანი ქვეყნის მკითხველები. ყველა, ვისაც უყვარს ირაკლი აბაშიძის პოეტური, ომახიანი ხმის გულწრფელი ჰათოსი. ეს გამარჯვება ეკუთვნის მთელს ჩვენს ქართულ პოეზიას, ჩვენს საბჭოთა ლიტერატურას. საქვეყნოდ არის ცნობილი ირაკლი აბაშიძის დიდი ღვაწლი ქართული მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაში, „ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის“ გამოცემის საქმეში. ხალხმა თავისი საყვარელი პოეტი რამდენჯერმე ერთსულოვნად აირჩია სსრკ და საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოების დეპუტატად.

ფურნალი „საქართველოს ქალი“ თავის მკითხველთა მრავალათასიანი არმიის ხმას უერთებს მილოცვათა ტალღას ჩვენს სახეივანესა და ამაგდარ პოეტს უსურვებს განმრთილობას, ჩვეულ ჭაშუკურ ენერგიას სამშობლოს, ხალხის გასახარებლად.

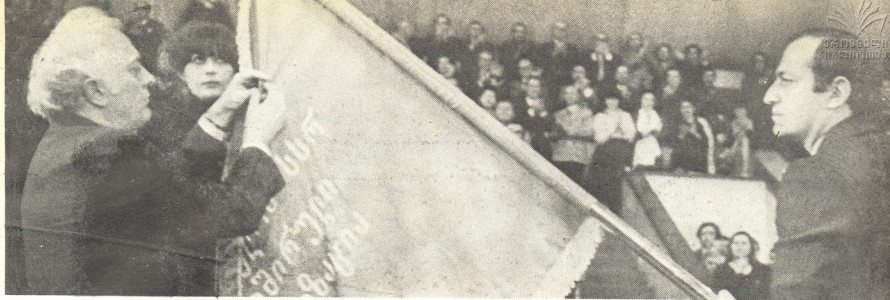
„საქართველოს ქალი“

საქართველოს... გამართვის ცენტრალური კომიტეტის
ურდულუფიერის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტრულ-დინტრატურული ფურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

საქართველოს კომკავშირი ღვინის მრეწველსა და

தலை. ப ன ன் டு யு ள் ப ன ன் டு

ესეულ გეგმადრე

მარიამ გერათიშვილი

666-1060880500

2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 2818

3 0 3 0 0 0 0 0 5 2 5

დედა, ისევე...

მელ პენელსონ,
პროფესორი.

1979 წელი ჩვენი პარტიის ისტორიაში შევა როგორც იდეოლოგიური აქტიურობის მნიშვნელოვანი წილისწვეტი. გააფხულზე მიღებულმა დადგენილებამ „იდეოლოგიური, პოლიტიკური დედაობის მუშაობის გაუმჯობესების შესახებ“ და ახლანდის ჩატარებულმა საკავშირო კონფერენციამ, რომელიც ამ დადგენილების შესრულების მიზნინარობას მიეძღვნა, გამოაცხადეს შესაბამისი სამსახურები და მთელი კულტურის სფერო. განსაკუთრებით შეეხება ეს პრესას, ეურნალისტიკას, ინფორმაციული არხებისა და აღმზრდელი ბიტი დაწესებულებების მუშაობას.

იდეოლოგიური საქმიანობისა და იდეური აღზრდის ძირითადი წინაპრია, როგორც ცნობილია, ყოველი შრომელის, ყოველი ახალგაზრდის მარქსისტულ-ლენინური მსოფლმხედველობის, კომუნისტური მორალის სულისკეთებით აღზრდა. დიდი როლი აქვს რაით ამ საქმეში ოჯახს, მშობლებსა და განსაკუთრებით დედას. ქალთა შორის იდეურ-აღმზრდელი ბიტი მუშაობის გამოცხადება მომავალი თაობის ღირსეული აღზრდის არსებითი საწინდარია, გარდა იმისა, რომ ამით მოხსნალობის საუკეთესო ნაებრის მორალურ-პოლიტიკური აქტიურობა ზდება უზრუნველყოფილი.

ქალთა პრესის სპეციფიკური დანიშნულება წარედ ის არის, რომ მივაწვიოთ ისეთ თემებსა და პრბლებს, ეურნალისტურ ფორმებსა და მეთოდებს, შედავადიერ ხერხებსა და საშუალებებს, რომლებიც ქალის ცხოვრების, მიზნებისა და ინტერესების სამუშაოებსა და ნაკლავანებათა მიზეზების გამოშუქურებასა და აღმოფხვრამი დაგვეხმარებოდეს.

მთავარი და თვალსაჩინო ამ მხრივ ქალთა პრესაში ორი ძირითადი თემაა: ქალი, როგორც შრომელი, შემოქმედი, მოღვაწე, და ქალი, როგორც აღმზრდელი, დამრიგებელი, მზრუნველი.

შედარებით იშვიათად არის ჩვენს პრესაში გამაგვილებული ეურადებმა ქალზე, როგორც მეგობარზე, სიმათიის, პატივისცემისა და სიყვარულის ობიექტზე. ეს დიდი ნაკლია და უნდა გამოვასწოროთ. ქალის სულიერი სამყარო, მისი ფსიქიკა და ხასიათი, მისი ღირსება და საინოება სავანგებო ეურადებისა და ანალიზის სავანე უნდა გახდეს მხატვრული სიბრუნვისა და მეცნიერული აზრის ისტატებისა და დილისტატებისათვის.

ქალთა შორის იდეოლოგიური მუშაობის გაუმჯობესება მარტო იმის კი არ გულისხმობს, რომ მერტი და უკეთესი იყოს ქალთა შრომის პრბლდუქცია წარმოებასა და ოჯახში, არამედ იმასაც, რომ

მეტად ფასდებოდეს ქალი თავისი ღირსებების და დამაახსურების შესატყვისად.

გაცდლებით მერი ინფორმაცია უნდა იბეჭდებოდეს ჩვენს ეურნალეზში იმის შესახებ, თუ როგორ ცხოვრობენ ქალები უცხოეთის ქვეყნებში, როგორია მათი ინტერესები და მდრეკილებები. უცხოური მოდეის ჩვენებაზე უფრო მეტად მათი კულტურული ცხოვრების სტილის გაცნობაზე უნდა ვზრუნავდეთ. სხეულის გალამაზებაზე უფრო მეტად სულიერი სილამაზე უნდა გვინტერესებდეს.

და მარცხ, ქალთა პრესის ამ სამი მთავარი პრბლემიდან საზოგადოებრივი ეტრიადობისა და პატრიარქული მოვალეობის თვალსაზრისით პირველი რიგის საზრუნავად უნდა მივიჩნიოთ ქალის დედობრივი გრძნობისა და აღმზრდელი ბიტი ფუნქციების ასახვა-განეთარება. ქალის ღირსებას, უპირველესად, ქმნის მისი დედობისა და აღმზრდელის მოვალეობა. როგორია ცაცობრიობის წყნობრივი კულტურა დღეს და როგორი იქნება იგი ზავად. — ეს არსებითად დედებზე და აღმზრდელებზე, მათს იდეურ სავანერზე, მრალერ კულტურაზე, ნებისყოფის სიბრტყეზე და პედაგოგიურ დახლოვებაზეა დამოკიდებული.

ახალგაზრდების კომუნისტური აღზრდის ქვეუბნად უნდა ბრვი აღზრდა მიჩნეული, ამ საქმეში კი დღის როლი და მნიშვნელობა განუზომელია. დედა ბავშვისათვის პირველი ავტორიტეტია, უმჯობესი მსახული და განმყოფავი. ეს ზრდის მის ქალბუნებლობას და მოვალეობას ქვეყნისა და ცაცობრიობის წინაშე.

დედა პირველი უნერგავს ბავშვის სიყვარულის სიყვარულს და სათნო ხასიათს. იგი ასწავლის შრომას, საქმიანობას, აქტიურობას, ეურათიანობას და დუნარებლობას, სიბერტეს სწავლასა და მოღვაწეობას. შრომის სიყვარულის აღზრდა ადამიანისა და მოქალაქის აღზრდის უველზე მთავარი პრბაა.

დედა ასწავლის ბავშვს აზნავიასა და მეგობრის დაფასებასა და პატივისცემას, თანაგრძნობასა და სიყვარულს. ეს ედება საფუძვლად ბავშვის გულში კოლექტივისტური მისწრაფებების ჩანერგვას, სოლიდარობისა და ერთიანობისაკენ მიდრეკილებების უკლდირებას.

დედა უღვიძებს ბავშვს დედინისა და კულტურის, მიწა-წყლისა და ტრადიციების დაფასებასა და სიყვარულს. პატრიოტიზმის გრძნობებისა და იდეების პირველი აღმზრდელი დედაა. მას მიუთხოვდა უველზე მერი ასახუნსგებლობა ბავშვის ინტერნაციო-

ესე სწავლება...

ნაღიბური სულიკვეთებით აღზრდაში. თანამედროვე საზოგადოების ინტერნაციონალისტური ცხოვრების პირობები, სხვადასხვა ეროვნებათა წარმომადგენლების სამეურნეო, კულტურული და საეკონომიკური ურთიერთობათა ინტენსიფიკაციის ვითარება ბევრად უწყობს ხელს ბავშვთა ინტერნაციონალისტური აღზრდა და ამ ხელსაყრელი ვითარების გამოყენება უკუღმე კარგად და ოპერატიულად დედებს შეუძლიათ.

მორალური კულტურის მაღალი დონის მქონე დედები, სულერთია, როგორია მათი განათლებისა და ინტელექტუალური განვითარების დონე, ბავშვებს უნდა უნერგავენ სხვა აღმზრდის დაფასების, პატივისცემის, მისადმი თანაგრძნობის მოთხოვნებს. დედა პუშკინის სულისკვეთებით ბავშვის პირველი აღზრდელი.

დედა აუარებს ბავშვს ცხოველებს, მცენარეებს, სიცოცხლესა და სილამაზეს... მარტო გენეტიკური სასწაულის საქმე როდია ბავშვების სწრაფა სინაზისა, სილამაზისა და პარმონიულობისადმი. დედის ხელი, მისი სიბოძო და აღზრდის მიზანდასახულობა ურევია ბავშვების სიკეთის სიფაქისა და გულისხმიერების ჩამოყალიბება-განვითარებაში.

მაღალკულტურული დედა მოქანდაკეებით ძერჯებს ბავშვის სულიერ საზარს, მის წინაშეა ხასიათს და მტკიცებულებებს. აგი უფლებებს ბავშვს გაულწმედლობისა და უშუალობის მოთხოვნებებს, პირდაპირობისა და შეუპოვრობის უნარს. დედა ასწავლის ბავშვს თავმდაბლობისა და თავაზიანობის ხელოვნებას, გულუხეობისა და ხელგაშლილობის მნიშვნელობას, პრინციპულობისა და სიმტკიცის, სიმამაცისა და გმირობის უმაღლეს ღირებულებებს.

დედები უზრდიდნენ ჩვეს ზალს გმირებს, ერისკაცებს, მოღვაწეებს და მათ მიჰქონდათ ინტერის მძიმე უღელი ხალხთა ზედწერებისათვის ბრძოლაში.

გავაცნოთ ასეთი დედები ფართო საზოგადოებას და გახადოთ ისინი მაგალითისა და წახაქის საგნად. ეს არის ქალთა პრესის ერთ-ერთი გადუღებელი ამოცანა.

ჩვენს ქოქაში დედის ფუნქცია და როლი მე შეცვლილა. გაიზარდა მხოლოდ მისი პასუხისმგებლობა შვილებისა და მთელი კაცობრიობის ბედისადმი. თანამედროვე საერთაშორისო და პოლიტიკური ვითარება, მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციის პრაქტიკები განსაკუთრებულ მოვლეობას აკისრებს მომავალი თაობების აღზრდულებს.

მოსალოდნელი თერმოკრამფულური კატასტროფისაგან კაცობრიობის ხსნა დამოკიდებულია ჩვენი ქვეყნის სამეცნიერო-ეკონომიკურ და სამხედრო-პოლიტიკურ ძლიერებაზე, დემოკრატიისა და დისციპლინის განმტკიცებაზე, კომუნისტური შეგნებულობისა და ზუმანიზმის იდეალების გაღრმავება-განვითარებაზე.

სწორედ დედებმა უნდა აღზარდონ მომავალი თაობა დემოკრატიისა და სამართლიანობისათვის თავდადების, კანონიერებისა და წესრიგის შეუვალობისა და უკუღმეულობის ნიჭით. მოვლულობის წინააღმდეგ შეურიგებლობის სულიკვეთებით. ქალთა პრესას უკუღმა ამ საკითხის შემოადინებელი იდეოლოგიური დადგენილების შესაბამისად გაუქმება ევალება.

ამჟამად ჩვენს რესპუბლიკაში მტკიცედ აღესაყრდელი პირობებია შექმნილი აღმზრდელითი მუშაობის ხელისა და ეფექტური წარმართვისათვის, დაუნდობელი ბრძოლა გამოცხადებული სამართლიანობისა და კანონიერების დარღვევების, დამნაშავეობის, კერძოდ, მესაკუთრული მიღრეკილებებისა და მოპყვეულობის, ფორმალური მისა და ბიუროკრატიზმის ტანდენციების წინააღმდეგ.

მანკირი მოვლუბების წინააღმდეგ გაჩაღებული ეს სამეცნიერ-სასიკოცლო ბრძოლა მარტო სამეურნეო და ეკონომიკური მაჩვენებლების ამაღლებას, ან მარტო პოლიტიკური და ორგანიზაციული წარმატებების უზრუნველყოფას კი არ ისახავს მხოლოდ, არამედ, უპირველესად, იდეური რწმენის აღდგენასა და განვითარებას, ადამიანის ღირსებისა და პატივისცემის აღორძინებას, ზღვრულადი დღის იმედის განმტკიცებას, ქვეყნად შველიდობინ, სამართლიანი და ღირსეული ცხოვრების დამკვიდრებას.

ეს დიადი მოზანი წარმოშობს დიდ ენერგიას, ენთუზიაზმს, მემორალურ შემართებას და ჩვენი ვალია კალმით თუ სიტყვით, საქმით თუ ჭრით შევიკანოთ ჩვენი წვლილი ამ რევოლუციურ აღმშენებლობითი მუშაობაში.

თბილისის აბრეშუმის საწარმოო გაერო-თანებაში მარტო საუფროსო საწარმოო მაჩვენებლები არ გამოჩნეეს „გ“ ცვლის კომპაზირულ-მაღალკარდული ბრიგადის ბრიგადის ცირა გაფრინდშვილს თანაგრძნობაში — ფანტაზია მას მართლაც რომ აქვს ახალგაზრდული, ჩვეულებრივიმე ურეულობის შემწნების უნარი და მომთხოვნელობის გრძნობა. იმ დღესაც გაერთიანების პარტიულ კონფერენციაზე წამოუდნებელი აინიციატივა — „თითოეულის სამუშაო უბანზე კომუნისტური თვითკონტროლიდან შრომის უმაღლესი ხარისხისაკენ“ — თითქმის მისი ხასიათიდან გამომდინარეობდა. ხასიათი კი ბევრს განსაზღვრავს აღმზრდის ცხოვრებაში — აღმზრდებთან თუ საქმესთან დამოკიდებულებას, ცხოვრების წესს, ბედსაც კი ზნარად.

ბრიგადაში ახალი ინიციატივის ფრთხილად და წარმატებითი განხორციელებისათვის თავად ცირა და მისი გოგონა — დენიზა სხეულზე, ზოგა სასწრაფო, ღამა-რა ახალად, ირა ჭაფარიტ, სათო ზურა-ბოვა, ლილა კარბაღი და სხვები იყვნენ. მაგრამ განა ეს საქმისია?

საწარმოში, სადაც მ.წ.წ.მდე კაცი მუშაობს, ეს ზღვაში წვეთია. ვინ იცოდა ეს უფრო, თუ არა პარტიული კომიტეტის მდიანამ მაყვალა ბედრდუღმა და მისმა მოადგილემ — ნაზი მარაქამ.

„თოსონმა თავისთავად კარგია. თუ მხარდაჭერა იქნა, გაფრეულებმა და დღევანდელი სიტუაცია ხვალ სამედი იქცევა. უმეტეს უსაოფროდ ექნება“ — ჩვენს რესპუბლიკაზე აიღვენა ეს ფიქრები სანების. იმავე დღევანდელ პარტიული კომიტეტის ხელმძღვრე კომუნისტებს გაუზიარა ნაფიქრალი და ხალ მადლ საჩოტეელობის სრულმდების საბჭოს დეპუტების, რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის წევრის, მოწინავე მუშის კომუნისტ ცირა გაფრინდშვილის ინიციატივა გაერთიანების რავედ პარტიელად პარტიულ ორგანიზაციამ განიხილეს. თითოეულმა თავის უბანზე კიდევ ერთხელ დაგადაც საყურადღებო შესაძლებლობებს, ხარისხისათვის ბრძოლა კიდევ უფრო გააძლიერეს და წილის ბოლოს, რდესაც საწარმოში პარტიული რეალობის გეგმა 100.5 პროცენტით, ხლო უმაღლესი ხარისხის პრადექციის გამოშვების გეგმა 100.2-ის ნაკუთლად 101 პროცენტით გაიზარდა, კიდევ ერთხელ და...

არწმუნდნენ, რომ მომლოდინეს ამოდ არ ჩაუვლიდა.

* * *

თითქმის სიმბოლურიც კია, მისი შრომითი საქმიანობის დასაწყისიც, ცხოვრების გზაზე პირველ დამოუკიდებელ ნაბიჯებად რომ შეიძლება ჩათვალოს, აბრეშუმთან იყო დეკემბრული. საშუალო სკოლა რომ დაამთავრა, ორგანიკის რაიონის სოფელ ლეღვანის კლმურენობაში დარჩა სამუშაოდ. უფროს ქალებთან ერთად აბრეშუმის ქიას უვლიდა.

— ზუსტად აღარც მახსოვს, რამდენ კილოგრამს პარს ვაზარებდიო, მახსოვს მხოლოდ, რომ მოსავალი საკმაოდ უხვი იყო. ქალები კმეოფილები იყვნენ ხოლმე, — იხსენებს ნაზო მადრამაძე.

სხვა სამუშაოებსაც ასრულებდა, მაგრამ აბრეშუმი განსაკუთრებით იმტოვრებოდა, რომ მთელი მისი შემდგომი ცხოვრების გზა სწორედ მას დაუკავშირდა. თუმცაღა მერე, სოფლის იდილურ სიმშვიდეს მირკვეოდა, ფარეკები ერთიანად აგებულ-ბულ საპროზო დაგვასთან თავის დამრიბეჭდეს. მაშინვე არცეანობის რომ ამოვლდა ვერდში, მიხვდა, რომ ამ სამუშაოს არაფერი ჰქონდა საერთო არც იმ საქმიანობასთან, რასაც ლეღვანში ეწეოდა და არც იმ ოჯახური ფორმის თვით და უვითელ ბურთულაგებთან, თე-თენაბეჭერის თავდა-უზრავი შრომის შედეგად თითოთიოდ გამორჩეულ და დახარისხებულ რომ ახარებდნენ მომღებ სანარმოში მზადები მიდიდა — დიდ პოლტმანის კი-პეზე დაბეჭდული ფურცლი ნატურალური თუ ხელოვნური აბრეშუმი. თითონ კი იდგა მთელი დღე ურჩხლამდებლად მოგუ-გუნდ დაზებთან და ძაღს ქსელავდა. მაშინვე არეგანობის დღესაც თვითონ უღ-გას ის ნაწილი — მაღალი, კაფანარა ქალშეული. გაუბედავად რომ შემოვიდა სა-მქროში, მერე, როგორც ზეპარის მოყო-რის იტყვიან ხოლმე, სამ თვეში შესას-წავლი სამ კვირში ათთავი და თამადა დადგა დაზვასთან, რომელსაც თითქმის 18 წელი აღარ მოეცვლიდა.

დამიანის ხასიათი შიარდ თავისთავად ზღბდა მეთქი მისი ცხოვრების ზღის განსა-ზღვრული. ასე განსაზღვრა ნაზო მადრამის ხასიათმა მისი შემდგომი ცხოვრების გზა. ჯერ იყო და, პარტის რაიონში მიიღეს, მერე სასოფრო წარმოების პარტეზორის მდივნად აირჩიეს. შარშან კი პარტიული კომიტეტის მდივნის მოადგილეობა მიან-დეს. ხასიათი კი ნაზის ასეთი აქვს: ვისმე თუ დაქირდა, იგებ სული არ დუქირბოს, ოღონდ საქმის დღდაც არავის აბეჭდეს. ეველაზე კორკიდა და პედატიც კი ვერ გაისინებს, აზმათ, ისეთ შემთხვევას, რომ ნაზის სამუშაო უმინეზოდ გაეცლი-ნოს, დავეჯანოს, სამისთვის ეღლა-ნოს, სანარმო გვგმა 1800-170 პრეტერტ ნაკლებად შეეცვრებოდნენ.

მაგრამ პარტო ხასიათი ცტაა. უნარია კიდევ საპრო. ექვსასამდე კომისიისტის ერთ-ერთი ხელმძღვანელთაგანს საკმაო უნარი ესაჭიროება

— ნაზი რომ ზეპირად გამოვა სიტყვით, ზოგიერთი წინასწარ კარგად ამოწყვეტულ ჩამოვარისტებულ მოხსენებას ვერ წაიკითხავს ისე. — ამბობენ მასზე.

მერე დამჭერებლობა როგორი აქვს ახლა. ადამიანი თავად რომ წარმოადგენს იმის მაგალითს, რასაც სხვას მოეწოდებს, მისი უთუოდ სჭრათ. უკველივე ზემოთ-თქმულს ლოგიკური შედეგი კი საუკველ-თაო სივარულის და პათივისტების გარდა ისიც არის, რომ ნაზი დაქოლდებულა შედელი „შრობითი მამკობისმოქმე“, იყო რაიონული საბჭოს სამი მოწვევის დეპუ-ტატი, 1975-78 წლებში გახლდათ პარტი-ის კლინის რაიკომის ბიუროს წევრი.

გამოცდილობის იმედი რომ არ ჰქონდა, იქნებ შემხებობა კიდევ შარშან პარტი-ული კომიტეტის მდივნის მოადგილედ რომ აირჩიეს. ამერიდან ის უნდა უფო-ღეო პასუხისმგებელი სანარმოში იდერ-ლოგიური მუშაობის უკველი წვრილმანის თვისაც კი. სამუშაო მებად რთული და დაბალიყო იყო, მაგრამ სანტერეზო, შემო-ქმედებითი, უკველივერი იმავა დამოკიდე-ბული, რა უკუთხო მიუღებდნენ მას. რას ამორჩევდნენ მოსავალ წერტილებს — ფორმა-ლობის სკრუპულოზურ დაყვას. ქალა-დებში ეველაფრის აუტომა მუშავას და მტრე არაფერს, თუ უკველივრის, უკველი თერიული დებულების პრაქტიკასთან და-კავშირებას და ამ გზითაც რეზერვების ძიებას.

პარტიული კომიტეტის მდივნის მოა-დილედ შარშან სანარმოში მოკავანდებდა შრომის გაწოდელ სიცილიოსტურ შეტარე-ბაში გამარჯვებულ ლამარა ქარბანდეს ეს-წერბოდა მეცადინეობაზე. მსმენელები იხილავდნენ ამს ლ. ბრეგევის სიტყვას, წარმოქმეულს ამორჩეულივანდებ შეტარე-ბაზე ბაუშანის სარჩევნო ელქში. „ახლა არა გავქვს იმავ უფრო მინეზოლოგიის საქმე, ვიდრე მთელი ჩვენი შესაძლებლ-ების და დოკლავის უარათიანი, უარდ-სად რაიკონალური გამოყენება“ — წაი-

კითხეს მეცადინეობაზე. და კიდევ „დაე, თითოეულმა თავის თავს ჰკითხოს, უკე-ლაფერი იღონა თუ არა იმისათვის, რომ იმუშაოს უფრო ნაყოფიერად, უფრო ხა-რისხიანად, დაზოგოს მასალები, ფუქად არ დახარკოს დრო“.

უკველდ თავისივეს დაუხვია ეს კითხვებო. მერე გამოწვლილით დაანალიზეს, თუ რა ეცონომავრის ზიანის მოტანა შეეძლო სა-ბოლოო კამში თითოეულს „სულ“ მცირე უყარათობითაც კი.

თავად ლამარა ლაბორატორიის გამგე-ა და უკველად უკეთ მოხსენება. თუ რა რთული ტექნოლოგიური პრექტის შედე-გად მიიღეს ის ნედლეული, რომელიც აქ მუშაობენ. საკარისია აღინიშნოს, რომ ერთი კილოგრამი ნატურალური აბრეშუმი 68 მანეთი ღებდა. მსმენელებს კიდევ ერთ-მეტი შესახებ, რომ სანარმოში ზომავე მტრე რაოდენობის ნატურალური აბრე-შუმი გადასარჩა.

ერთი მუშა კილოგრამითი ნახევრს რო-დი ტუქვს. თითოეული სულ რამდენიმე გრამს თუ გადვრის ზედმეტად. ეს, ერთი მხედვით, ზღბაში წვეთია, უტრადლების მისაქველად არ ღირს, მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი მხედვით.

მეცადინეობაზე გადწადა — უკველამ ვიმუშავა მაქსიმალური უარათობითი, გაუფოხობდელი უკველ სანტემტრე ძაღს, ერთი კილოგრამული მტრე ქსოვილი 25 გრამი ძაღსგან იქსვედა. ესე იგი, თითო-ეული დანახვად კილოგრამი აბრეშუმის ძაღს უკვე 40 კილოგრამული მტრე ქსოვი-ლია და მერე რა ქსოვილი სავსესტორად გაგზავნილ ნატურალური აბრეშუმის შო-ფონი თითქმის უკველთვის ოქროს მედელი ქოლდებოდა.

მსმენელები თვითნაი გადწაწვტილები ბოლომდე ერთგულნი დარჩნენ. ის კი არა, სხვებიც ათიოდეს, რას შედეგად წინა წელთან შედარებით გაიკლებით მტრე ნე-დლეული დაზოგა. მათი უარით, კიდევ უფრო უარათობადე უმრძებლა მოუწადა.

უმჯი

გორი ერთ-ერთი უძველესი ქალაქია. ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილებული ბრძოლისა და შემოქმედებითი შრომის ისტორიაში იგი ყოველთვის თვალსაჩინო როლს ასრულებდა.

ვახუშტის ცნობით „არ არი უწყებულო. ვისით აღშენდა პარველ, გარნა ცხოვრებისა წერილს არ არს: „ერეკლე კეისარმან ურუდა ტონითი (რომელი არს ოქროს მთა) და ჰყო საფლაველად საგანძურთა“ და კიდევ: „ამან სახელი მოიგო გორისაგან, რომელი აღმოსული არს მუნ დიდი, ლიახვისმდინარის კიდესა ზედა“.

ხალხური თქმულება ქალაქის დაარსებას და ციხის აშენებას თამარ მეფეს მიაწერს. თუმცა არქეოლოგიური მასალები ადასტურებს, რომ ქალაქის გორაკზე ციხე უკვე ანტიურ ხანაში (II-I საუკუნე წ. ა.) არსებობდა. გორის ციხე ახლის დგას ბაგინთში აღმოჩენილ შიდა ციხესიან (არმაზის — ციხესიან), ე. ა. გორის ციხის სახით ჩვენ მეორე ავროპოლისე კვპონია.

სხვა თქმულება გორის აშენებას დავით აღმაშენებელს მიაწერს. ისტორიკოსის ცნობით: მან აღაშენა ქალაქი ქართლის ქვეყანაში, ააგო ეკლესიები და მონასტრები და უწოდა სახელად გორი“.

XI-XII საუკუნეების მიჯნაზე გორის მიდამოებში დავით აღმაშენებელმა ვაჟარ-სელოსნები დაასახლა და მისი მწკეთარე საქალაქო ცხოვრებაც ამ დროიდან დაიწყო. XV-XVII საუკუნეებში გორი საქართველოს ერთ-ერთი მთავარი ციხადელი იყო. ქართველი ხალხის გამოთავისუფლებული ბრძოლის ბრწყინვალე ფურცელია 1699 წელს გორის ციხის გათავისუფლება თურქი დამპყრობლებისაგან.

ცნობილია მისიონერმა ქ. კასტელმ (1838 წ.) გორის ზედის ჩანახატი დაკვირვება. გორი მსხვილი სამხედრო ადმინისტრაციული ერთეულის, ზემო ქართლის სადროშოს და სამილახვროს ცენტრი იყო. ქალაქ გორის და ციხის დიდი სამშენებლო სამუშაოები გასწიეს გიორგი სააკაძემ, რომელიც

სტოპ მეფემ, ვახტანგ VI, ერეკლე II. გორისადმი დიდ ინტერესს ამჟღავნებდნენ უცხოელი მოგზაურები: ა. კონტარინი, ი. ბარბარო, ე. შარდენი, ი. გოულდენშტედტი და სხვები.

1799 წელს იოანე ბაგრატიონი თავის „საქულებში“ გორში უმაღლესი სასწავლებლის გახსნას ითვალისწინებდა.

საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ გორი სამაზრო ცენტრად იქცა. XIX საუკუნის დამდეგს ქალაქის მოსახლეობა 300 კომლს (1500 სული) ითვლიდა. 1817 წელს გორში იხსნება სასულიერო სემინარია, 1830 წელს — სამაზრო სასწავლებელი, 1876 წელს — საოხტატო სემინარია, შემდეგ ქალაქი სასწავლებელი, პროგინაზია, გიმნაზია.

ქალაქში დაარსდა საზოგადოებრივი ორგანიზაციები „სამომხმარებლო კოოპერაცია“, „ურთიერთინდობის საზოგადოება“, „მანდილოსანი“ და სხვა. 1878 წელს გორში

პირველი ხალხისნური არგანიზაცია შეიქმნა (ს. მგალობლიშვილი, პ. ბურჩაძე, ვ. დეკანოზიშვილი, მ. კერესელიძე, ი. მაკაბრაძე, ი. გავაშვილი და სხვა). არგანიზაციის ხელმძღვანელობდნენ ე. იოსელიანი და მ. უფიანი. ეს არგანიზაცია გაანადგურა ეანდარმერამ (1976 წ.) 1881 წელს გორში ხალხისნური გლეხები უაზოდნა. 1882 წელს ამ გლეხმა ა. ფურცელაძის ინიციატივით იტალიის გამათავისუფლებელი მოძრაობის სახელგანთქმული გორის გუბერნიის გარდაცვალების გამო სამგლეხიარო დეგრაზა გაგზავნა რომში. 1883 წელს ეანდარმერამ ამ გლეხის უფლა წყერი დაასატირა.

გორმა ჩვენს ერს მრავალი გამოჩენილი მოღვაწე მისცა: გიორგი ერისთავი, ანტონ ფურცელაძე, ზურაბ ანტონიძე, ა. გარევიანიშვილი, იაკობ გოგებაშვილი, ეკატერინე გაბაშვილი, მიხეილ თუმანიშვილი, ნიკოლოზი, ნატო გაბუნია, ელისაბედ ჩერქეზიშვილი...

გორიდან დაიწყო რევოლუციური მოძრაობის გამოჩენილი მოღვაწეების ი. ბ. სტალინი და ლ. კეცხოველის საბრძოლო გზა.

XIX საუკუნის მეორე ნახევარი გორის რაიონში გლეხთა რევოლუციური გამოსვლების დაძლიერებით აღინიშნა. 1892 წელს შემამულეთა და ცარიზმის წინააღმდეგ ბრძოლი გლეხების სანდრო ზუბულურიასა და ტატე გოშვილის სიკვდილით დასჯა დაესაწრო მ. გორკი. ეს ამბავი შემდგომ დიდმა მწერალმა აღწერა ნარკვევში „გორში“.

1902 წელს გორსა და გორის რაიონში რსდმპ-ის არგანიზაცია შეიქმნა. მას ქართლის კომიტეტი ხელმძღვანელობდა. 1903-1904 წლებში გორში მოეწყო საპირველშოს შეკრებები, დემონსტრაციები, მიტინგები, ვრცელდებოდა გაზეთი „ისკრა“.

ბრწინეულად ფურცელი ჩაწერეს გორელებმა (1918-1919 წწ) მენშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში. (გამოსვლებში სამხედრო ნაწილი — მეოთხე ქართული პოლიცია მონაწილეობდა).

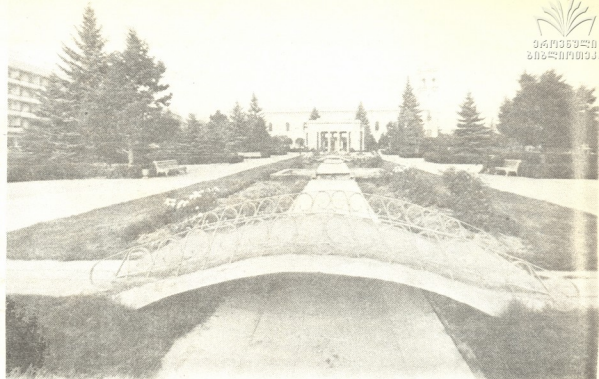
1921 წელს გორელებმა ქალაქის თავზე საბჭოთა ხელისუფლების დროშა ააფრიალეს.

საბჭოთა ხელისუფლებამ მძიმე მემკვიდრეობა მიიღო. 1920 წელს დიდი სტიქიური უზღუდურება დაატყდა თავს ქალაქს. მიწისქვეშა მისი ერთი მესამედი დაანგრა. მოსახლეობა 18000 სულდანი ათასამდე შემცირდა.

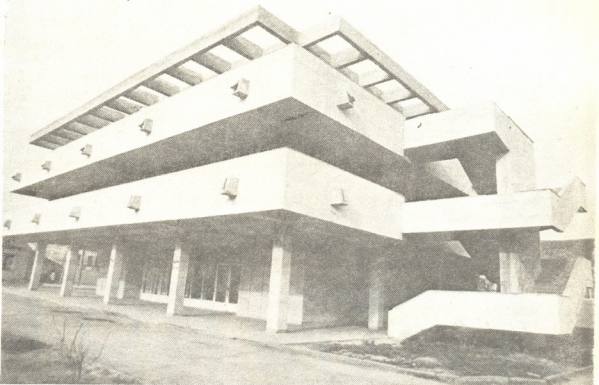
საქართველოს კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მოაერობის ზრუნვის შედეგად გორი მალე აღორძინდა და მოწინავე სოციალისტური ქალაქად გადაიქცა.

აღდგომილი გორი ჩვენი რესპუბლიკის ერთ-ერთი ულამაზესი და უმნიშვნელოვანესი ქალაქია.

ი. ბ. სტალინის სახელობითი

სამხედრო სასაქონლო

წინსვლის გზაზე

საბჭოთა ხელისუფლების წლებში მოლიანად იცავლა ქალაქი სახე. მარტო მოსახლეობა ზუთჯრ და მეტეგრ ვარსადა (ნა ათასი სული). შრომისუნარიანი მოსახლეობის 16 პროცენტი მრეწველობაშია დასაქმებული. 25 პროცენტი — სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებებში, დანარჩენი — მშენებლობებში, ტრანსპორტში, კავშირგაბმულობასა და სხვა დარგებში. გორი ინდუსტრიული ქალაქია. სწრაფი ტემპით ვითარდება მრეწველობა. რესპუბლიკის საფეხური მრეწველობის მედროშა ბაზმულის საწარმოო გაერთიანება. გაერთიანების (მაშინ ბაზმულის ქსოვილების კომბინატი) მშენებლობა დაიწყო 1947 წელს. 1951 წელს სამშობლომ უკვე მიიღო პირველი გორული ქსოვილი. შარშან გაერთიანებამ 50.3

მილიონი მეტრი მზა ქსოვილი გამოუშვა, წელსდნ 73.5 მილიონ მეტრი ქსოვილს გამოუშვებს. გორელი ფეიქრების 3 სახის ნახელავს მინიჭებული აქვს ზარისხის სახელმწიფო ნიშანი გაერთიანების ფლიალები აქვს ადენში, ბორითში. მალე აშენდება ახალციხის ფლიალები გაერთიანებაში 5413 მუშა-მოსამსახურე მუშაობს, მათ შორის 3632 ქალი.

ბევრს ზრუნავს გორელი ფეიქრებისათვის საქართველოს კ ცენტრალური კომიტეტი. ამის საუკეთესო დადასტურებაა 1979 წლის 4 სექტემბრის დადგენილება გაერთიანების შემდგომი მუშაობის გაუმჯობესების თაობაზე. სადაც კომალექსურად არის დაღაწვეტილი ის საკითხები, რომლებიც ხელს შეუწყობს გორელი ფეიქრების მუშაობას, გამოუშვებული პროდუქტი

ციის ხარისხის ამაღლებას, საბინაო-საყოფაცხოვრებო, კულტურული და დასვენების პირობების გაუმჯობესებას.

ოდიშთან არის ცნობილი გორული ხილი, ქებათა-ქება ზაქაქაძეაღილი ბაღისა. აქ უოქვამ ვახუშტის: „არა ადგილი მაქვართ შეუენიერ, წყალი კარგი, გარემოს აქვან ვენახი და წალკორი მრავალნი.“ — ამან განაპირობა საინსტრუქო და კვების მრეწველობის განვითარება. — საკონსტრუქციო მრეწველობის გორის აგრ-სამაშრეწველო საწარმოთა გაერთიანება 1919 წლიდან ითვლის თავის ისტორიას (იწოდებოდა „კუხტად“, შემდეგ გორის საონსტრუქციო ქარხანად). შარშან გაერთიანებამ გამოუშვა 50 ა მილიონი სობობით ქალა კონსტრუქციო წილელს ეს ციერის 11 მილიონით გაიზარდა. მარტო 1979 წლის მ თვის დაჯილბა 105.2 პროცენტით შესრულდა. ზრდის ტემპმა 19.3 პროცენტით შეადგინა. 24 სახის კონსტრუქციო მინიჭებული აქვს ხარისხის სახელმწიფო ნიშანი. უმაღლესი ხარისხის პროდუქციის გამოშვების გეგმა 161.2 პროცენტით შესრულდა. გამოშვებული კონსტრუქციის 70 პროცენტით იგზავნება რესპუბლიკის ფარგლებს გარეთ. დიდი მოთხოვნილება აკვლის და არა მარტო ქალის მრავალზე ინჟინრის, ავსტრალიაში, რუმინეთში. ხელდაშენებული ზეზდენენ გორელი მეკონსტრუქციო კვების მრეწველობის მუშავის საკუთრივ დღეს — 13 აქტობერს. ამ ზეიმის ღოგაგური დასასრული იყო სსრ კავშირის კვების მრეწველობის მიწისტირვ. ბ. ლენინის მოსოლოც დეკრეტში, რომელთა კიდევ უფრო აღფრთოვანა გორელი მეკონსტრუქციო და დამატებით იგაღდებულეს გეგმის ზეითი გამოშვან 500 ათასი მანეთის პროდუქციით.

ქალაქში მუშაობს ლუდისა და ბილდელი წილბების ქარხანა (1930 წ), ხორკომბინატი (1937 წ) ანალოზური ზელსაწყობის ქარხანა (1958 წ).

უსინათლოთა და ურუ-მუნკათა საწარმო-ფაბრიკები (1926 წ) ადგილმრეწველობის საწარმოო გაერთიანება, მაკიკარ-კომბინატი (1974 წ), საყოფაცხოვრებო მომსახურების სამმართველო (1974 წ). პურკომბინატი (1954 წ). 1980 წლის იანვარში მწუხორში ჩადგება ახალი პურკომბინატი.

ქალაქის სარეწველო პროდუქციის რეალზაციამ შარშან 138 მილიონი მანეთი შეადგინა. ეს ციერის 1979 წელს 146.1 მილიონ მანეთამდე გაიზარდა. 1951 წელს კი გორის მრეწველობის შემოსავალი 3560 მანეთი იყო. მთლიანად მრეწველობაში ხარისხის სახელმწიფო ნიშანი მინიჭებული აქვს 38 სახის სარგამს.

პარტიის ზრუნვის პირველი საგანი იყო და არის ადამიანი, ეს უველზე მკარავის კაბიკრავა კაბიკრავა შორის. სულ უფრო უმჯობესდება გორელების საბინაო-საყოფაცხოვრებო პირობები, იზრდება მათი საოჯახო ბიუჯეტი.

1978 წელს ჩანარა 24.110 კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი. წელს მიემატება (ნაწილი უკვე ამენდა) 25 ათასი კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი.

წინათ გორელებს უველზე მტრად უხილბოა სტანკადათ, არ იყო კაპიტალური ხილბი მდინარე მტკვარსა და ლიახუზების ხილბეზე კი ისეთი პაუკები იყო დაწეხილბი, რომ გორელები უხუთი გატოპას აქობიხდნენ, ახლა კი მტკვარსა და ლიახუზზე კაპიტალური ხილბებია. პარტიის გორის საქალაქო კომიტეტისა და საქალაქო საბჭოს დამასკომის ინიკიაციებით კიდევ ერთი ხილი შენდება მდინარე მტკვარზე.

1837 წლის მონაცემებით გორში არცერთი ქუჩა არ იყო, არსებობდა მხოლოდ 15 შესახედი, ისიც უქვეყნელი. დღეს გორში 149 კეთილმოწყობილი ქუჩაა.

სულ უფრო უმჯობესდება მშობელთა საყოფაცხოვრებო მომსახურება. ქალაქში მუშავს ფესსაქმლისა და ტანსაცმლის ინდუდელური, ავეჯის შეკეთების, ქიწმენების, ღებვის საწარმოები, კინო და ფოტო ატელიეები, ბანოები, საპარიკმახერობი, სამკურნალოები.

ეთიარღება სარკინიგზო და საავტომობილო ტრანსპორტი. ქალაქ გორისა და გორის რაიონის მშრომელებს ესმასხრება 800 ავტომობილი, მათ შორის 106 ტაქსი და 122 ავტობუსი, საქარავთლოს სსრ სავტომობილო ტრანსპორტის სამინისტროს ურადებლის შედეგად ქალაქში დაწესებული სამარშრუტო ტაქსების მოძრაობა. 1978 წელს გაიარა პირველი ტროლეიბუსი.

„ბიჭო, მისი ხმარ მალხაზი“!

მეთიხველმა კარგად იცის ეს ხალხური ლექსი. აკობ გიგიაშვილის ნათქვამი მოგვსენებათ: „ხალხის განალებად დედაბოთი, თავიარი ბურჯია ქუენის კეილდელბოხსა, ბედნიერებისა“.

ცილნამ იხსნა ჩვენი გრძელ და ენაც: ამტობავ უღლდესი ურადებდა ეთობა სახალდო განათლებას. დღეს გორში 14 ზოგადსაგანმანათლებლო და ორი მუსიკალური სასწავლებელია, მომავალი თობის აზრდის ესმასხრება 600 მასწავლებელი. მათ შორის 9 რესპუბლიკის დამსხრებელი მასწავლებელი, მისწავლეთა რაოდენობა 929 ანა. ქალაქში 25 ბავა-ბალია 2 800 ადგილით, ორი სპეციალური სასწავლებელი, 39 პროფტექნიკური სასწავლებელი. 1985 წელს გაიხსნა ორწლიანი სასწავლებელი ინსტიტუტი, რომელიც შენდება (1978 წელს) პედაგოგიური ინსტიტუტად გადაკეთდა. ინსტიტუტი ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობისა. 1961 წლიდან მუშაობს ე. ო. ლენინის სახელობის საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ფილიალი. 1965 წელს გაიხსნა მრეწველო-

ბის საწარმოო პროფესიების აკადემია ციის სამეცნიერო-კულტური ინსტიტუტი

მოზარდე თობის კომუნისტური, დეურია და კულტურული ღონისძიების მღვათი კერებია სამხატვრო და სამუსიკო სკოლები, მუსიკალური სასწავლებლები, ისტორიკულ-ეთნოგრაფიული, საპროფილო დიდების და განათლების მუზეუმები, ბიბლიოთეკები, ი. ბ. სტალინის სახელობის კულტურისა და დასვენების სააკი, კინო-თეატრი, კლბები, ჰოინერია და მისწავლეთა სასახლე. მასწავლებელთა სახლი, მარკსიზმ-ლენინიზმის უნივერსიტეტი, კულტურის უნივერსიტეტი, ი. ბ. სტალინის სახელმწიფო სახლ-მუზეუმი.

გორს 280 ექიმი ესმასხრება, მათ შორის 5 მედიკინის მეცნიერებათა კანდიდატი, 18 რესპუბლიკის დამსხრებელი ექიმი, 600 სასწავლო მედპერსონალი. ადგილებს რაოდენობამ სტაციონარებში 450-ს გადაჭარბა. ექიმებს შორის 178 ქალია. აქვს დიხია ავადმყოფობა, სიცოცხლე, გაკერებამ. ხშირად გორი მედიკოსთა დიდი ფორუმის თავშეყრის, განსჯის და მომავალზე ზრუნვის ცენტრია.

მსოფლიო მართი შვიკისგზ

გორა... მრავალი მაგიდა, მაგიდის მხოლოდ ქალები უხუდნენ, გორელი ქალები.

ვინ არიან ისინი?

გორელების კ გორის საქალაქო კომიტეტის პირველი მდივანი ბელა მაყაშვილი, სახალხო ოტორარლის საქალაქო კომიტეტის თავმჯდომარე ლილია კინკაძე, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დამსხრებელი ფიქარია მარიენ აბუთოაშვილი, საკონსტრუქციო მრეწველობის გორის აგრ-სამრეწველო საწარმოთა გაერთიანების გენერალური დირექტორი მარიენ ქიტიაშვილი, ი. ბ. სტალინის სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორი თინა გარჩილადი, ლენინის ობერეონსი პედაგოგ ვერა ჩიკოტიძე, დიდი სამამულო ომის მინაწილე, რესპუბლიკის დამსახურებული ექიმი ვერა გოგიაშვილი და სხვები.

ახლა ამ მაგიდათან მხოლოდ ერთი შეკითხვა იმსება:

- თქვენი მიზანი?
- სასხუი მხოლოდ ერთია:
- შრომა ჩვენი ქუენის სამთავროდღეოლ.

დიავ, შრომამ დამშენა ქალაქი გორი. შრომა კიდევ უფრო ღამაზს გადის კიარალის მეთაურს, როგორც დიდი აკაი იტყვოდ. რაოდენ სახიხარულოა, რომ ამ შრომში დიდი წილითი მიუღწილი ჩვენს სახელოვან ქალებს, დიდება და პატივი მათ, აკენისა და ხალხის მსახურთ! რამდენი აკენიც არის, იმდენი იმედია ქვეყანაზე!

გაბელარ ნოზაბადი

კომლენერების თავმჯდომარე ქ. გუგუჩია აშუალო სკოლის კურსდამთავრებულთან

თანაპარლამენტო სოფელი და ასპარეზირება

და ქაზიო ჩემი სოფელი...

...ცახათის კომლენერების კანტორაში ვართ. მოკმალობით ვადებთ თავმჯდომარის კაბინეტის კარებს. მას სახელდახლო საუბარი აქვს ბრიგადიტებთან. კაბინეტში ჩამწკრივებული ექვსი დროშა, მათ შორის — ორი საკავშირო და ორიც რესპუბლიკური, გვარწმუნებს, რომ ფრიად საზრიან ადამიანთან გვაქვს საქმე.

— სახელმძღვანელოდ ავიღეთ ზუგდიდის სახალხო დეკორატაო რაიონული საბჭოს მიერ 1980-85 წლებისათვის შეზუპავებული სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა მშენებლობის პერსპექტიული გეგმა. — გვეუბნება სოფლის თავკაცი. — 250 ბავშვისათვის უკვე ავაგეთ საბავშვო ბაღის სამი სტანდარტული შენობა, მოვამარაგეთ ჩაბილი და მაგარი ინვენტარით. კომლენერების სახსრებით აშენდა და ექსპლუატაციაში შევიდა საშუალო სკოლის სამსართულიანი შენობა, მოეწყო ესთეტიკური აღზრდის დარბაზი. ყვების ბლოკი სამაცივ-

რო დანადგარებით, აქ ერთდროულად 200 ბავშვი სადილობს. მოეწყო კლასკაბინეტები, სკოლის ეზო კაპიტალურად შემოკადა და დამშენდა გავლენით.

ვაშენებთ მეორე საშუალო სკოლას 250 ბავშვისათვის, გათვალისწინებულია დიხარჯოს 420 ათასი მანეთი. ამ თანხასაც, მთლიანად კომლენერებმა გაიღებ.

კაბინეტში კომლენერების პარტიული კომიტეტის მდიანი რ. აკობია და საშუალო სკოლის დირექტორის მოადგილე აბ. მაგრა ჩოლოგუა შემოვიდნენ.

— ამაში სკოლადამთავრებულთა საქმიანი მამკვერებელმა, — თქვა პარტიულმა მაგრამ — და საქალაქე გახსნა. უმეტესად უკუაღრუბო არ ეტოვებთ ჩვენს აღზრდილებს, რომლებიც სკოლის მერხიდან პირდაპირ კომლენერების პლანტაჟებზე და ფრემშეში გაშვებრენ საშუალოდ.

ენიობი ამ მოწყვეტის და აღტაცებს ვერ ფარავ, გახარებს მათი ნაიჭები, მათი მიღწევები. 1978 წელს საშუალო სკოლა

დამთავრებია 62 ახალგაზრდას, 1979 წელს — 42-ს. ბევრ მათგანს აქვს ოქროს მედალი და წარჩინებით დამთავრების ატესტატი, მაგრამ ცხოვრების პირველი საფეხურები მაინც შრომით დაიწვეს. საშუალო მშობლიურ კომლენერებში დარჩნენ.

მედად გელენავას, რომელსაც პედაგოგები სიუვარულით ახსენებენ, როგორც მოწინავე მეცხოველე-ოპერატორს, ხალხმა ნდობა გამოუცხადა და რაიონული საბჭოს დეპუტატად აირჩიეს, პირველმა სესიამ კი იგი რაიონული საბჭოს აღმასკომის წევრად დაასახელა.

საამაო საშუალო სკოლის კურსდამთავრებულთა აღდა გუგუჩიას ნაიჭები: მას პირველ — 1978 წელს მოკრიფა და სახელმწიფოს ჩააბარა 2,4 ტონა ჩაის ზარისხოვანი ფოთოლი, ხოლო 1979 წელს — 1,9 ტონა. კომლენერების გამგეობის, პარტიული, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების შუამდგომლობით სახელოვანი გოგონა წარადგენილია კომკავშირის პრემიაზე.

ნორჩი ქორეოგრაფები

შეხვედით და ვესაუბრეთ ახალგაზრდა მერჩაის ონარიკო გეთიას.

— სკოლის დამთავრების მეორე დღიდან ჩემს თანატოლებთან ერთად მეც აქტიურად ჩავები საკლმურნეო საქმიანობაში. დავამსაუბრე ლენინის, შრომის წითელი დროშის, „საბატო ნიშნის“ ორდენები, მიღებული მაქვს ოთხი მედალი და სხვა კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევითა გამოფენის ოქროს მედალი. ჩემი მეუღლე ამჟამად ჩემს, მაყვს ოთხი შვილი. ყოველწლიურად დიდხად ჩაის ნედლეულს ვამზადებ. წლებადღამე მაჩვენებელმა 13 ტონას გადააჭარბა.

კლმურნეობაში ახალგაზრდების ლტოლვა იმითაცა განპირობებული, რომ მოსკოლის დღიდან მიჩნეილი აქვთ შესაფერისი უბანი, ამასთან დიდია ერთი კაცდის ანაზღაურება, წელს ამ თანხამ მ მანეთს მიადნია. პირადად ჩემმა ოჯახმა შრომან ფულა, დიდ სახით მიიღო 8,300 მანეთი, წელს კი — 10 ათასი მანეთი. 8-10 ათასი მანეთი გამოიღუშავებს ლაშვარა და დავით დარასელიებმა, ალიოშა და მოტო ოთხმოხრიებმა, არჩილ გუგუჩიასა და დურუ ფუფავას ოჯახებმა.

მოსწავლეები კლმურნეობას ამავს უბიდან. კლმურნეობის გამგეობის ინიციატივით 1917-1918 სასწავლო წლიდან კახათის საშუალო სკოლა გახანგრძლივებული დღის ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლად გადაკეთდა. ასეთი სკოლა ერთადერთია რესპუბლიკის რაიონებში. 400 მოსწავლეს დღეში ორჯერ უფასოდ ეძლევა ცხელი კერძები. კვების წილიერ საფასურს — 58 ათას მანეთს კლმურნეობა ახდის. 70 ბავშვისათვის მოწოდებლია საბოლოო თანხები.

გახანგრძლივებულ 111 გვეუს ათი ალმურდული ემსახურება.

...ვათავლიერებთ საშუალო სკოლის შენობას, საკლასო ოთახებს, კლასკანინებებს, სარკებიან სტუდიას, სპორტულ კომპლექსს, კვების ბლოკს, საბოლო ოთახებს, სტენდებს, რომლის ფარგლებ გემოვნებითაა განლაგებული სკოლის ცხოვრების, მოსწავლეთა თვითმკმედი კლექტკვების რესპუბლიკური დოთავლიერების ლაურეატების — ცქრიალა გოგონებისა და ბიჭუნების სურათები.

— ჩვენ სკოლაში ის სიახლეთ არის, — ამბობს მ. გოლოგუა, — რომ კლმურნეობის ინიციატივითა და სახრებით გაიხსნა შეიღწილინი მუსიკალური სკოლა და ქორეოგრაფიული სტუდია, რომლებშიც 224 ბავშვი სწავლობს.

სკოლის ცხოვრებით სისტემატურად ინტერესდებიან კლმურნეობის თავკაცები, ესწრებიან სედასპეოს სხდომებს, შეკრებებს, მხატვრულ ღონისძიებებს, სოფლის ცენტრში მორიგებენ სახალხო რაზმელები. პედაგოგებიც ასევე აქტიურად მონაწილეობენ კლმურნეობის ცხოვრებაში. ერთიანი ძალით იბრძვიან მომავალი თაობის კომუნისტურად აღზრდისათვის.

სკოლა საქმით გამეუმჯაფრას საბჭოთა მთავრობისა და შრომლიური პარტიის დადგენილებას შრომითი სწავლების ასლებზე დიდ გარდაქმნის თაობაზე. ზედა კლასების მოსწავლეებმა მოლიანად ჩაებნენ მექანიზებულ სავარსკოლო კომბინატის საქმიანობაში. კვირათი ერთი დღე მორიგებობი მიიღან სამეცადინოდ კომბინატში, ეუფულობიან მათთვის სპეტრესო პროფესიას, ბევრი ერესდამთავრებულ პრაქტიკის გაუფულდავ მოუქდა საქეს, ჩაიბარა დაჯა...

კლმურნეობისა და სკოლის ასეთმა უარიერთობამ სერიოზული გავლენა მოახდინა შრომელთა საქმიანობაზე, თითოეული შრომელი დაინტერესებულია შეიქმნას

უხვი დოვლათი, იმაცოს ფინანსურმა მარვენებელმა, მან იცის, რომ კლმურნეობაში სწორად არის დაეენებული მანეთის კონტროლი, მტკიცდება პარტიული, სახელმწიფო და შრომითი დისკალინა. შრომელები აღფრთოვანებით უერთებენ ხმას შეიღების გადაწყვეტილებას.

სოფლის ხელმძღვანელები გუილი მეგობრობენ ახალგაზრდებთან, მხარს უჭერენ მათს მოთხოვნებს, თაოსნობებს.

თავაკები პირადად ინტერესდებიან ახალგაზრდების კულტურული დასვენებითა და გართობით, ეწყობა ექსკურსიები, საღამოები, არის კინოდაზახა მუდმივი დანაგარიც, ახალგაზრდების დიდმა გჯუფმა დათავლიერა გმირი ქალაქები, ეწვიენ უკრაინის რესპუბლიკის რაიონებს, ბალტიის პირეთის რესპუბლიკებს, ნახეს საქართველოს ისტორიული ძეგლები და ღირსშესანიშნავი ადგილები. მეცხრაველთა კორწურსში გამარჯვებული სამი ახალგაზრდა გახდა გავარიანის სახლობის პირაის მფლობელი და მაღლ სსრ კავშირის გულში — მსოკუმეო გამეგჯავრება.

მეზავლი ახალგაზრდა გაეგჯავნა საგურებილი დასასვენებელ სახლებსა და სანატორიუმებში, დიდად პოპულარულია სპორტული ღონისძიებები, გაუშნა მარტვიტაის იპოდრომი.

დღითიდღე უმჯობესდება შრომელთა მატერიალური და კულტურული ცხოვრების დონე. სოფელს ემსახურება პოლიკლინიკა 40 კაციანი მედპერსონალით, ფოთაქი, საყოფაცხოვრებო მომსახურების კომბინატი, კლმობი, 3 ბიბლიოთეკა, 300-ნომრიანი ტელეფონის ავტომატური სადგური. ყოველი ოჯახის ეუფნელუმმა გახდა გაცი და ტელევიზორი, კლმურნეობათვის უფსოა წისკალი, აბანო და ენექტორი. მომსახურება.

კომპიუტერების თვითმომყვად კოდექ-
ტივში გაერთიანებული 105 კაციდან 70
პროცენტია ახალგაზრდები არიან. აქ ნა-
ხვთ მონივრე მექანიზატორსა და მეცხო-
ველეს, მეჩაივსა და მესიმინდეს, ბრიგა-
დისა და მერკალორს.

— დიპი კახთელეს უკვლავრზე მიუ-
წვდებთ ხელი — აცხადებს კომპიუტერ-
ების სახელწოდანი თავმჯდომარე, ღუნინის
ორდენისანი, საქართველოს კომპარტიის
ზუგდიდის რაიონული კომიტეტის ბიუროს
წევრი ამხ. ჭოტო გუგუჩია, — და განა-
გვავს ჩვენ იმის უფლება, რომ ჩავიმუ-
ხლოთ? არა და არა! ჩვენმა ახალგაზრდებმა
უნდა ისწავლონ, იზრდონ და იღვანონ.
არც ერთი ბავშვი უმეტეადურეროდ! სკო-
ლაშიც, ოჯახშიც, საზოგადოებაშიც — დი-
სცილინა, პატივისცემა, სიფერადული და
შემატება, — აი რას მოგვწოდებენ ამ
სოფლის მკვიდრნი, — სოციალისტური
შრომის გმირები და მრავალჯერს ორდენო-
სები დურუ ფუაჟა, დავით ნარბანია, მელი-
ტონ გუგუჩია, დავით დარასელია, ზენრი-
კო გეთია, ლონტუშა ტაბაღა, ცისანა
ფუაჟა, ალდა გუგუჩია. კახათის საშუალო
სკოლის კურსდამთავრებულები — პრო-
ფესორები, მეცნიერები, მწერლები: ილია
ტაბაღა, ირაკლი და ლადიონ დარასელიები,
აკაკი კაკულია, მამია გუგუჩია, მირიან ნა-
რბანია და სხვები და სხვები, რომელთა
აკვანი აქ დაირწა, და პატარა კუთხეზე აწო-
ვა ძეძუ.

დირექტორმა ამხ. ტ. ქორთაშა უკვე
დაიწყო სკოლის ისტორიის შედგენა, რო-
მელშიც ფრიალ საპატოი ადგილს დაიკა-
ვებს სასწავლებლის პირველი დირექტორი,
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პრო-
ფესორი, აწ განსვენებული შოთა მესხია.
თავმჯდომარე გვაცნობს სოფლის განა-
შენიანების პერსპექტიულ გეგმას. აქ მე-
თერთმეტე ხუთწლედში აშენდება ახალგა-
ზრდობისა და ქორწინების სახლი, რომე-
ლიც საზეიმოდ გაიხსნება სკოლის დაარ-
სების 100 წლისთავზე. 1980-81 სასწავლო
წლიდან მეორე საშუალო სკოლა გადაე-
თვება გახანგრძლივებულ ზოგადსაგანმან-
ათლებლო საშუალო სკოლად. 1980-82 წლე-
ბში აიგება კულტურის სახლი, კინოთეატ-
რი, გაფართოვდება სავაჭრო და საყოფა-
ცხოვრებო ქსელი, სერიოზული ყურადღე-
ბა დაეთმება სპორტული კომპლექსის კე-
თილმოწყობას, გზების გაფართოვება-შო-
ფადტებას, გაწვეანებას, ტრანსპორტით
მომსახურებას და სხვა.

და ამის შემდეგ რა გასაკვირია, რომ
ახალგაზრდები მასობრივად რჩებიან სო-
ფელში და მზაყობილად დღივინდენ
საკოლმეურნეო ცხოვრების სიყვარულზე, და-
უსწრებლად ეუფლებოდნენ მეცნიერებათა
საფუძვლებს, კომპიუტერების მიერ რეკო-
მენდებული ახალგაზრდა კი გაძლიერებულ
სტიმულით იღებდეს, რომ სასწავლებლის
დამთავრების შემდეგ მთელი ცოდნა და
უნარი მოახმაროს თავისი სოფლის სიყ-
ვლეს, მის ზრდა-განვითარებას.

ლუდმილა მიწარელია

საშუალო სკოლის დირექტორი
ტ. ქორთაშა (შუაში) ესაუბრება პედაგოგებს

პერსონალ ენის კაბანტო

მუსიკის ბაკეოილზე

მაია ჩიბურდანიძე

ნანა ალექსანდრია

გუნდური

დღეისათვის საქართველოში ზუთი გამოჩენილი მოჭადრაკე ქალია. ერთ მათგანს, მსოფლიოს ექს-ჩემპიონს — ნონა გაფრინდაშვილს გაიხამდე შეუძლია „შეისვენოს“. გაიხად კი, როდესაც პრეტენდენტთა ასპარეზობა დაიწყება, ნონა, ცხადია შეეცდება დამტკიცოს, რომ კიდევ „შესწევს... ძალია ქალიშისა“.

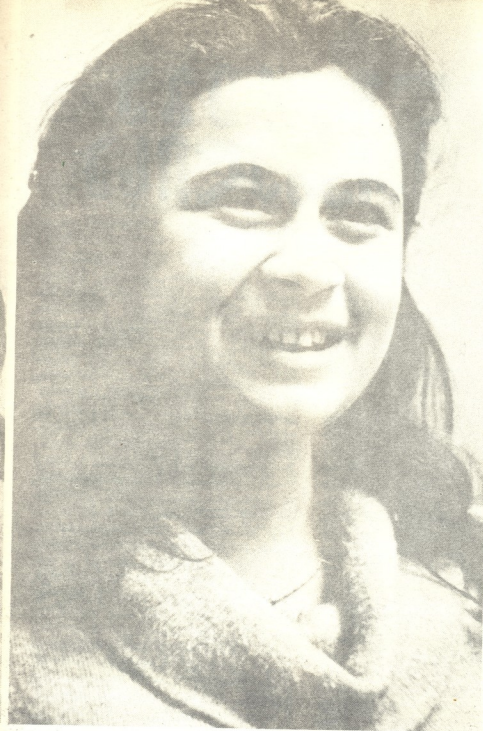
დანარჩენებმა ამ უკანასკნელ ხანებში კიდევ ერთხელ გაგვახარეს და თანაც როგორ!

მსოფლიოს ჩემპიონ მაია ჩიბურდანიძეს არა აქვს ვაუებთან თამაშის მაინცდამაინც დიდი გამოცდილება. მით უფრო დამატებული იყო მისი გამარჯვება ბარსელონაში, ძლიერი, სოლიდური შემადგენლობის

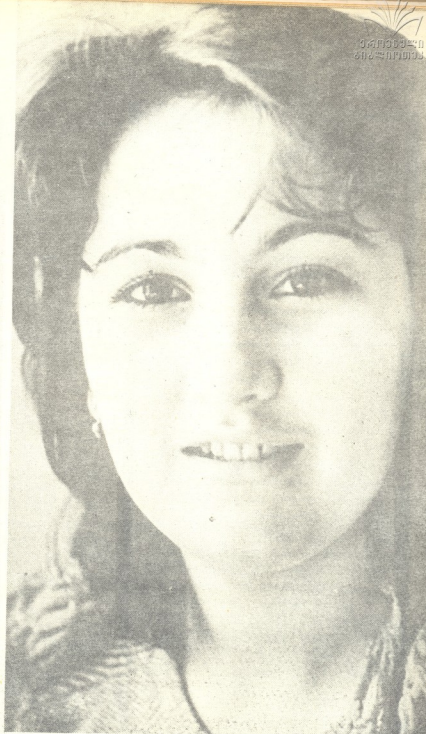
საერთაშორისო ტურნირში. ასპარეზობაში ზუთი დიდიოსტატი (მათ შორის მაია) და ამდენივე ოსტატი ჩაება. ჭადრაკის სამყაროში კარგად იცნობენ დიდიოსტატებს ელუარდ გუფედლს. არტურო პომარს (იგი, არც მერტ არც ნაკლები, მსოფლიოს სწორ. უპოვარი ჩემპიონი ალექსანდრე ალიოხინის მოწაფე გახლავთ!), ლასლო ბარცაის, ამაღლო როდრიგეს. და აი, რა მოხდა! მაიამ სამი მათგანი ჩამოიტოვა და გაუფელდა და იტალიელ საერთაშორისო ოსტატ სტეფანო ტაბაისთან 1-3 ადგილები გაიყო. შეიძლება ამ გამარჯვებისათვის საკვირველი გვეწოდებინა, თუმცა მაიასაგან ტრიუმფებს მიეჩეივთ და ამ სიტუციასგან სწობს თავი შევიკავოთ.

სანამ ქალთა ჩემპიონი ვაუებს „დებარა“, ჭადრაკის სამყაროში დიდი გამოცდილებათა — მიმდინარეობს იმ გულადი ქალის ძიება, რომელიც 1981 წელს მაიას შეერკინება. ორი საზონათაშორისო ტურნირის ამოცანა იყო 6 პრეტენდენტის შერჩევა (მათ გაიხად ნონა გაფრინდაშვილი და ალა კუსნირი დამატებდნენ).

რიო-დე-ჟანეიროში ისეთი ამბები დატრიალდა, რომელსაც წინასწარ უვლავ უფრო შორსმჭვრეტელი ექსპერტიკი კი ვერ იფიქრებდა. როდესაც 17 წლის ნანა იოსელიანმა სტარტზე სამოდან სამი პარტია მოიგო, ეს კიდევ კარგი, ხოლო როცა შეჯიბრების პირველი ნახევრის შემდეგ 8 შესაძლებლობიდან 8 ქულა ჰქონდა, ეს

ნანა იოსელიანი

ნინო გურიელი

ქველუ ზკონტზე

უკვე საგანგებო მოვლენა ვახდა. 12 თამაშიდან 12 ქულა უკვე უდიდესი სენსაცია და მსოფლიოს (არაოფიციალური) რეკორდი იყო. შეიქმნა კურიოზული სიტუაცია, როდესაც ნანას შეიძლო წაეგო ყველა ბოლო პარტია და მაინც... ბრწყინვალე შედეგით პირველ ადგილზე გამოდიოდა! არა, მას ეს ბოლო პარტიები არ წაუგია, სამი მათგანი (ოთხიდან) სწრაფი უაზრით დაასრულა და ყველასათვის ცხადი შეიქმნა, რომ მსოფლიოში ყველაზე უფრო ახალგაზრდა დილისტატი გაიხად მსოფლიოს ჩემპიონობის ერთ-ერთი სახიფათო პრეტენდენტი ვადებდა. ნანა ამას არ ამბობს, მაგრამ რაც უფრო მნიშვნელოვანია, ამას... აკეთებს!

მხოლოდამხოლოდ ქების ღირსია ჩვენი ნახელგოვანი მოჭადრაკე ქალი ნანა ალექსანდრია. ჯერ იყო და რიო-დე-ჟანეიროში ერთ პარტიას მეორეზე იგებდა. დადგა დრო, როცა თითქმისდა ნათელი ცა „სრულიად მოულოდნელად მოიღრუბლა“. ქართველი მოჭადრაკე რამდენჯერმე (ჩვენ ვიტყვით დაუმსახურებლად) დამარცხდა, მაგრამ ძალივით მოიკრიბა („ჭირსა შიგან გამაგრება ისე უნდა, ვით ქვეთკირსა“) და შეგებრება ისევ კარგად დამთავრა, როგორც დაიწყო. ნანა ალექსანდრია 1971, 1974 და 1977 წლებში პრეტენდენტი იყო, ასეთივე პრეტენდენტი იქნება 1980 წელსაც. ეს მისი მაღალი კლასის კიდევ ერთი დადასტურება!

როდესაც ნინო გურიელი დაფასთან ჯდება, ეტყობა, მის მეტოქეებს (ნებით თუ უნებურად) შიშის გრძნობა ეპარებათ. ამ ზაფხულზე ვარშაის ჟურნალი „შახი“ წერდა (მას შემდეგ რაც გურიელმა პოლონეთში გამართულ ქალთა საერთაშორისო ტურნირში გაიმარჯვა), ქართველი გოგონა უდაოდ შედის მსოფლიოს უძლიერეს მოჭადრაკე ქალთა პირველ თეთულში. ამ სიტუაციის პერმარიტებაში დღეისათვის ძნელა ვინმეს ეკვი შეგპაროს. შორს წასვლა აღარ გეპირდება. ამას ლიკანტემი მოპოვებული ნინოს შედეგები შეკვერმეტყველურად ადასტურებს.

ელვაკი უნიკალი

შეიმკმდეაბიტი კორბარბი

აღმასწავლებელი

ოქტომბრის

შენ არ ხარ ია ჩრდილიშ მოსული,
არც მანქანაშია და არც ზამბახი,
არ ხარ ღლილი და ფურცლია,
არ შეგიძლია მთებზე გარბობა... —
რომ პოეტების ლექსებში სძინავთ
და ამწეებზედ ამარა ასულდები,
რომ არ სჭირდებათ შხაუნა წვიმა,
გვალვით დამწერარებს და გულწასულდები.
შენ ხარ ქარხალი — ჩემი მცენარე,
თითქოს უნინო და პროზაული,
შენგან შორს არის ლესი, მწერალი,
ეპოეტები, აურზაური...
ვიცი, შენ ფილმებს არევი აგრევეს,
მაინც დღე ცისხარ დაგხედავს ხალხი,
მერე ბრავადიანი, მერე აგრინოზის
სიღვსე საზრუნავი: „ნათესი ქარხლის“
ფეტილდება ახრი, ისმის გახანი,
ეს — პოეტები ლესებს ჩარხვენ. —
წკარალებს ჩითმა ძველი, ახალი,
არსად, არასდროს სიტყვა „ქარხალი“.
გულს ნუ ვაღებ, ნუ გოცდები,
გულს ნუ ვაღებ... შენით მთოსნები,
და მერე შენია დამტკბარ სტრაქონებს
ბევრი გოგონა შეპირ იკონებს!

პიქსი

ახალგაზრდა მწერალი პიქსი

მ. წიკარაძის

ზაღში გასული ვახლი ერთხელ,
მეუ გავრავინივით დაგდგა თავზე...
და ვერ ვიპოვე იმ ერთ ღვს, თერა,
მზითა და ხილის სურნელით სავსე.
ღიმი დავკრავდ: გარუქულ ხახვს,
ქარავით ჰქროდი გოგონა ანკი...
გოგონა დახატულ ბაღებში გნახე
და ვაშლივითადი დაიღვრა თვალწინ.
მწვანე ფოთლებში თითქოს ვიდაცას
მიმოვიფანტა მწვეთ ცეხურა,
თითქოს ვუშვრიდი ვარსკვლავიან ცას
და ის ცე თავზე ვიდავდი გებურა.
ხილს რეგობდო... დგა ვიდავ-ხიდილი,
ათინათივით ერთილი ბეჭეში,
დამახასოვრიდი თბილი ღიმილით
და კუთხისშემოღ სუსტი ხეულებით.
ვლიყო მაგ ხეულებს, გარკით დაღლილებს,
შრომაში დაღლა უოფლა სულ სხვა!
და გულით ვლიყო შენს ოქროს ბაღებს,
მაშულს რომ დიდი ბარაკა უძღვნა!

ელისი ვრისაღედ ის ქართველი მუსიკოსი გასული, რომელმაც ღირსეულად ამტო მსოფლიოს ქართული მუსიკალური ბუნების დიდი შესაძლებლობები, ჩვენ კი დიდი პიანისმის გზადახლის დამდგვი გვახარა.

საელოსშია ისიც, რომ ქართველი პიანისტი მომავალ გამარჯვებათა მომასწავებელი პირველი აკროდი, მსოფლიოს უდიდეს მუსიკოსთა სავანეში, — ვენაში ახმანდა, სადაც 1959 წელს მსოფლიო ახალგაზრდობის ფრეტზე, პიანისტთა საერთაშორისო კონკურსი მოეწყო. ელისი ვრისაღედ მაშინ თექსმეტე წლისა იყო. ასეთ ასაკში კი, პიანის, მოკარტის, მუხტერისა და ბეთოვენის სქეანაში კონკურსში მონაწილეობა, ჩვენს სამუსრულდებო პრაქტიკაში უზრევედნერი იყო. ელისომ მრავალი ქვეყნის მუსიკოსების, მრავალეროვანი აუდიტორიის, პირველი აღიარება მოიპოვა და ფრეტული ლაურეატის საპატიო წოდება დაიმსახურა.

ელისი ვრისაღედისთვის ენის ფრეტეაღედ გამარჯვება საწინააღი იყო მომავალი წარმატებებისათვის.

გაიღოდა ხანი. ელისოს უყვოლი საყარო კონკურსი იმის ნათელი ახასტურება გახლდით, თუ როგორ რამდენიმეა მისი მუსიკალური აზროვნება, ფაქიზდობა გემოვნება, იხეწებოდა სამუსრულდებო უსტატობა. ელისოს უსაღი ნიჭი ფართო საბოიღეს საკრიობეა და ის შესაძლებლობა აღმოჩნდა გამოცხადდა დიდი რუსი კომპოზიტორის პ. ჩაიკოვსკის მეოერ საერთაშორისო კონკურსი.

იმით, ვისაც ოდესმე მილია მონაწილეობა იოიის კონკურსში, მოხსენებდა, ჩაიღვდ ნენგისა და ხეისკულის დამაქას მოიბოხებს და შესრულდებოდასაგან, საერთაშორისო კონკურსზე კი პრადულს გრეკულ პრეტისკის პასუხისმგებლობა ემეატება. რაც შემსრულდებოდასაგან მიოელ ინტელექტუალური, სულიერი და ნებელობის შესაძლებლობათა მიბილიზაციას მოითხოვს.

პ. ჩაიკოვსკის მეოერ საერთაშორისო კონკურსი რთულ პაეტროს მოასწავებდა, ჩაღვან მასში მონაწილეობდა დიდი ტრადიციების მუსიკალური სკოლის მრავალი გამომჩენილი შემსრულებელი, რომელთა შორის იყვნენ: ინგლისიდან — ჟონ ოგდონი, საფრანგეთიდან — კრისტინ ბიო, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან — სიგნი სტარბი, სამბოთა კემპრიდან — ვლადიმერ აშენაზი და სხვები, რომელთა საშეგარდ-

ლებოლი ოსტატობა უკვე ცნობილი იყო ფართო საზოგადოებისათვის. თუ ვთავივთარსწინებთ იმასაც, რომ ბოლო ტურს წინ უძლიად მეტად დამაძული კონკურსებს სამი ტება, გასაგები გახლდებოდა, ჩაღვდ შემარებას საკრიობეა მისის მიღწევა. ელისი ვრისაღედმ ბრწყინვალედ განელო უკვე საფეტური და ბოლო კონკურსზე ჩაიკოვსკის პირველი საფორტეპიანო კონკერტი ისეთი გზნებით შესარტა, რომ იგი დიდხანს დარბდა კონკურსის ურტსკი მსმენელისა და მონაწილის მესიგირებაში. კონკერტის ეიერმ ელისოს გრძნად მინიჭა ლაურეატის წოდება. ბუნებრივია, ამ წარმატებამ განსაუტებით გულწრფელი სიხალე საკრთაველს მოუტანა, ჩაღვან ეს თბილისის ვანო საჩაყვიშლის სახელობის კონსერვატორიის მეოერ კურსის სტუდენტის გამარჯვება იყო: ეს კი ქართველის ნიჭიერებასთან ერთად, ჩვენს მდიდარ პედაგოგიურ ტრადიციებზე მეტავად უნდა, ამეე კონკურსზე ეიერის მალეო შეფასება დამსახურა კიდევ ორმა ჩვენმა თანამემამულემ: მარენ მთიანზა და ციხაი კერაძემ. ქართველი პიანისტების ასეთი წარმატება საეტაო მოვლენად იქცა საქართველოს მუსიკალურ ცხოვრებაში.

მარენ არც ამით დამთავრებულა ელისოს ტრადიციული სკოლა. ქალაქ ციხაიში გამართული შემდის სახელობის კონკურსი ელისოს ნიჭიერებას კიდევ ურთი უფლო დამსტერებდა იქცა. ელისოს, კვლავად ეტხმად, ლაურეატის საპატიო წოდება და პირველი პრემია მიეცა. შემდის სახელობის კონკურსი შემანისევედ საწინააღიში, ისევე ელისოს სამშეგარდებო ოსტატობის აღიარებით დამთავრდა.

დღეს, ჩოღვსაც სამგზის საერთაშორისო კონკურსები ლაურეატის ელისი ვრისაღედს უტეუარი წარმატებების მომწენი ვართ. ბუნებრივია იბოივდა კითხვა, რა არის ელისოს გრძნეულების ძალის წყარო, სად უნდა ეცდებოთ ის „ლუთავბრივი ნახერწყალო“, ასე რომ ავტორებს მის შემოქმედებას, მის მოწოდებში, ზეგარდბო ნიჭში, უზრეტ ნენგისა და თუ ოყახერ ტრადიციებში.

ვფიქრობთ, თითოეულ მათგანში და ამეე დროს მათ მთიანობაში:

ელისოს მიზნულდების ძალის წყარო მსოფრიდ მისი განცდათა სიღრმეა. იგი ძლიერა გრძნობათა სამყაროს ემოციური აღმშობა და მისი სათოთი გაემოციეობით.

მარენ ელისოშდის, როგორც უკვე ნიჭიერი შემოქმედისათვის, დამახასიატებ-

ლია ზომიერება. ინტელექტი ყველანაირად და ყოველთვის ამოწმებს ემოციას, წარმართავს მას და ამით მისი შესრულება ყოველთვის მეკეთრი და ნათელია. ელისოს ემოციური საწყისი შერწყმულია გონიერებასთან და პარმონიულად შეესაბამება მას. ეს კი შემოქმედების მართალსა და კონკრეტულსა ხდის, ამიტომ ელისოს შესრულება ჩვენ არა მარტო გავლენებს, არამედ კიდევაც ჩავაფიქრებს ხოლმე. ელისოს ზეგანიზმს განუყოფელი კავშირი აქვს მის მხატვრულ შემოქმედებით სიმართლესთან. პიანისტის თვისება უკვე პირველსავე გამოსვლებში იკრძაბოდა: მის შესრულებას ყოველთვის ახასიათებდა აზროვნება. მისი წარფება მუსიკალური გამოსახვის საშუალებით, ფსიქოლოგიურად მართებულად, დამაჯერებლად აესახა ადამიანის განცდათა გრანდიოზული სამყარო. მის მიერ მოკლედული, მრავალფეროვანი მუსიკალური გამოხატვითი საშუალებანი ყოველთვის რეალურად გადმოგვცემს ნაწარმოების ხასიათს, ესიტყვება კომპოზიტორის მუსიკალური დრამატურგიის ჩანაფიქრს, რაც მის შემოქმედებას ცხოვრების ძალასა და ყოფითობას მატებს.

ელისოს ფართო და რთული საშემსრულებლო რეპერტუარი როგორც წარსულის უძვირფასეს მემკვიდრეობას, ასევე თანამედროვე მუსიკის მიღწევებს მოიცავს. მისი შემოქმედებითი გზა — მოცარტის საფორტეპიანო კონცერტთან პრაქტიკული კონცერტამდე — რთული, ხვეული და ხანგრძლივ ევოლუციას განიცდის, სადაც ჩვენ უკიდურესად შევამჩნიებთ მოპირდაპირე საწყისთა, გავლენათა ბრძოლას, ეს კი საკლებით კანონზომიერია. უამისოდ მისი შემოქმედება ვერ განვითარდებოდა. მოცარტი და ლისტი, ბახი და შუბერტი, შუმანი და ბეთოვენი, შოპენი და ბრამსი, ჩაიკოვსკი და პრაკიფიცი — აი ასარტული დასახელებები მის მიერ გააზრებულ და განცდილ შემოქმედებას, აი მისი შემოქმედების პოლუსები, რაზე მერყეულებს ისინი? უპირველეს ყოვლისა, ელისოს დიდ საშემსრულებლო გაქანებასა და შესაძლებლობებზე. მეორე მხრივ, იმაზე, რომ ელისოს იზიდავს გრანდიოზული და მკირვე, ზოგადასაყავრბრი პრიზმაც და ინტიმურ-ფსიქოლოგიური სამყაროც, გმირულიც და ყოველდღიურიც, ამაღლებულიც და ყოფითიც; ეს კი ხელმისაწვდომია მხოლოდ ფართო ხედვისა და ღრმა შინაგანი ინტელიციის მქონე ხელოვნისათვის. ელისოს შემოქმედებითი ინდივიდუალობის ფორმირების პრაქტიკაზე, როგორც მის საშემსრულებლო ევოლუციას მსგავსება შესაძლებელია მხოლოდ მის მიერ თანამიმდევრებით შესრულებული ნაწარმოებების ანალიზით, ეს კი ყველაზე თვალნათლივ საჭირო კონცერტებზე მდლენდება, რადგან საჭირო კონცერტი ხელოვნის ცხოვრებაში შეტყნულ შემთხვევებში საეტაპო მოვლენაა და მისი თანამიმდევრება ჩამდნაღმდმ ასახავს შემოქმედის პირმხრებას, ამიტომ საკონცერტო მოლაწმეობის ქრონოლოგიური ანალიზი სარაქმეობის

წმუნო წყაროა შემოქმედის ძირითადი მმართებლების თუ განვითარების ტენდენციების გამოსარკვევად.

ელისოს საკონცერტო რეპერტუარი მოიცავს მოცარტის (№ 15), ბეთოვენის (№ 1, № 2, № 3, № 4, № 5), ბრამსის (№ 2), შუმანის (ლა-მინორი), ჩაიკოვსკის (№ 1); პრაკიფიციის (№ 3) ურთულეს კონცერტებს. ამ ნაწარმოებების მიზმა ამოიჩინდება ელისოს შემოქმედების განვითარების კონტრუბები, მისი დამოკიდებულება ეანართან, ძირითადი შემოქმედებითი პლასტი.

თავის შემოქმედებითი გარკვევით ელისო ფართო მსმენელის წინაშე წარდგამოცარტის მეთხუთმეტე კონცერტის შესრუ-

ლებით. 1960 წელს მის მიერ ჩვეული ახლგაზრდული უშუალობით შესრულებულია მაგრადი კონცერტი კეშპირტად გაზაფხულის მისვლა იყო. უფრო მოგვიანებით, საერთო გატაცება მოცარტის სონატებით იმაზე მერყეულებს, რომ ახალგაზრდა შემოქმედის ინტელიციური ლტოლვა თავის გამომხატველ სწორედ მოცარტის აქარა, უღრმულ სამყაროში პოკვდება, რომ მისი შინაგანი სამყაროსათვის უფრო ირგანული ლრიყული განცდა იყო. ამრიგად, ელისოს შემოქმედება ლირიულ საწყისზე იღებს განვითარებას. მაგრამ აქვე უნდა შევინიშნოთ, რომ მოცარტის ლა მინორულ კონცერტში მას უკვე

დრამატულ საწყისთან აჯდება. მისელო. თუმცა დრამატიზმი ჯერა, მთლიანად არ იწვევს გასაძახის მის ახალგაზრდა ბუნებაში. იმასავე მისთვის უფრო ირგავოლია ინტიმურ განცდათა სამყარო და სწორედ ამ მიმართულებით პოეზი იგი თავის განვითარებას, მეტიც: ელისის ლირიკა უჩვეულოდ უშვავს, მაღალ პოეტურ ელერალიზას აკეთებს.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო ელისისათვის ბეთოვენის შემოქმედება. ცნობილია, რომ ქალისტიზმთან რომანტიზმში გაიღმავალა ამ ურთულესი შემოქმედების შესრულების გასაღები პერიოდა მისთვის ჩვეული ბძროლის პათოსით, გაღმაცემის ცეცხლოვანი ტემპერამენტით და გამოსახული სტიქიურობით. ეს კი, ერთი შეხედვით, ეგვიპტელა ელისის ნატიფ სათოთ ბუნებას, მიუხედავად ამისა, ელისი ბეთოვენის შემოქმედებას მისთვის ჩვეული სიღრმით ჩასწვდა და თავისებურადაც აღიქვა. ელისისათვის ბეთოვენის რომანტიკოსი პოეტურიზაციონა, ადამიანთა სულის მასილუმად და ბუნების მომღერალა. ამიტომ მის ინტერპრეტაციში წინა ხაზზე გამოდის ჯერ ბეთოვენის გრძნობილი და აბსოლუტული სამყარო, ხოლო შემდეგ უკვე ქმედითი. ელისის ასეთმა სტიქამ არაშენიდეგ თავი იჩინა უკვე მის პირველად შესრულებულ ბეთოვენის პირველ და მეორე კონცერტებში, განსაკუთრებით ცე-ლურ კონცერტში, სადაც ბეთოვენის ინკანტატიონამ შეარქველმა მისმა ლირიკამ კონცერტის ლირიულ-დრამატული ელერალიზა შესინა. მეორე კონცერტი იმითაც არის საყურადღებო, რომ აქ, განსაკუთრებით პირველ ნაწილში (ანდანტეში), ელისის ლირიზმი ბეთოვენის დრამატული ძლიერებას დაუბრუნებდა და რამდენადაც კიდევ განიცადა მისი გავლენა, მის ლირიზმს დრამატული სიმამფრე და სიღრმე შემაბა. ელისის ლირიკული საწყისი, დრამატულიან სინთეზით თავისებურადაც ახალ სახესხიოებად გაიშალა და იგი კიდევ უფრო განვითარდა მეხუთე კონცერტის ძლიერი ნებისყოფის მუსიკალურ ფაქტურაზე.

ელისი ვირსალად კლავავ გაბატონებულიდან მსოფლიო კოსმოსთან უფლებიერ საყურეს, შუბერების, შოების, ლოსტის შემოქმედებას. მაგრამ შემდგომი წლების მანძილზე ელისის შემოქმედების განვითარული თანამზავი შეშინა ხდება. შეიძლება ითქვას, რომ ელისი ყველაზე ზრდად, საყურეს, ჯრუსკილად და მთელი თავისი მშვენიერ შემოქმედებას წარმოადგინა. ქარა ვერსალად დაუიკებელი გრძნობით გატაცებულია ხელოვნება ელისი ჩაახდა გულთან გრძნობათა სამყაროში, უჩველ ფაქტორ განცდის სასიკეთად, მრავალფეროვნება, სირთვე, სადაც ქარა ვერსი ოცნებებით ამოწვევულად აღმდგინას ენაცლებდა თანხმგრძნობლობით გამოწვეული გულ-ჩაახიზნობლობა. მეღანქოლი, სასიყრატეა; შემდგომი ელისისათვის ხდება უფრო უფრო სულისა და ჩათული ინტელექტის თანაზრარი, "თავისი სამყარო", სადაც მას

შესამღებლობა ეძლევა მეტად თავისუფალი იყოს.

ელისი ვირსალადის მდიდარი ბუნება განსაკუთრებით სრულად შოების შემოქმედებაში წარმოიჩინა. ელისის მიერ შესრულებული შოების ნაწარმოებების ხასიათი გააწვერებს, რომ "საკუთრად მისი" მუსიკალური სამყარო მეტად ფართოა, მრავალფეროვანი და გასაოცრად კონტრასტული. მისი შემოქმედებით პალიტრა უხვია მკაფიო ფერებით, ხოლო გრძნობას ან აკოს ცხელიანი გზებმარბა. ვაკანსილად ახალგაზრდადული სიხალისით შესრულებული ჯერ მაჟორული მასურკა (იხ. № 27); ჩამდენი პეიორენება და სიმსუბუქეა რე ბემოლ მაჟორულ მეორე ვალსში (იხ. № 84), ელვადანი განწყობით გამსჭვალული ჯერ ბემოლ მაჟორულ მეოთხე ნოტებში (იხ. № 27). მშვენიერად სვედით და სასიყრატეით არის შესრულებული მესამე სონატის ლარკო. როდესაც ამ ანდელისებურ გზარათა ბერუსში უხვევით, უშეშარტად ასეკურტ განდგომამდე მიიღწიან, მაგრამ ეს განწყობა ღიბანს არ გრჩებთ, რადგან მოქმედების გაღაწყვეტილებით აზრებული ფინალი (პრესტო) თქვენ შემართების დაუდგრომელი ყინით გუმზავთ ფიოსი-მომ პოლენებს (იხ. № 44) პრეტესტანტულ პათეტიკამდე მიპყვებათ, ხოლო რისხვით მოვარდნილი ცე-მომ გრეუდი. (იხ. № 25) უშუალოდ ბძროლის სტიქიზმი გავხვით, სადაც ფინალის ნაწილი უკვე ბნელუბზე ნათელის გამაჩვენებას გაუწყვეტს.

ამრიგად, როდესაც გონების თვალთი განვტყუდებ ელისი ვირსალადის საკონცერტო რეპერტუარს, ამეათა ხდება, რომ ჩვენ წინაშეა რომანტიკული მიმართულების პიონირი. არსად არ არის ელისი ისე თავისუფალი, როგორც შუბერების, შეშინის, შოების ნაწარმოებების შესრულებისას. სწორედ ამ კომპოზიტორების შემოქმედებაში ჩაქსოვილი მისი სულის ყველაზე იღვლილი ხვეულები, აქ იღებენ ხორცსმას მისი ფიქრები და ოცნებები, აქ გამოიზილება მისი შემოქმედების ნაშთბოლოები თავისებურება, მკვეთრად გამოსახული ლირიზმი. მაგრამ როდესაც აქვე ისინიგნებ ლოსტის, ჩაიკოვსკის, პრაღოვერების ნაწარმოებთა შესრულებას, ეკვი შეავხვით თქვენ წინაა მიკვალულად აღმინებულად და გინენლდებთ გამოვევითთ ელისი ვირსალადის "საკუთარი მუსიკალური სამყარო". ეს კი სწორედ მის კეშმარტ შემოქმედებით ბუნებზე მეტყველებს. ბუნებზე, რომელიც უფრ თავსდება ერთი მიმართულების შემოღუფველ ჩაირიში.

ელისი შემოქმედება ჩვენ არა მარტო გავლენებს და გავფიქრებს, არამედ უღელეს ისტეტიკურ სიმოწმებასაც გვანიებს, რადგან იგი მუსიკალურ, ამ სიტყვის ფართო გაგებით: ყველაზე თავისთავადი ელისი ვირსალად მუსიკალურ ბგერაშია, ამ უკეთ, ბგერის მუსიკალურ ელერდებში. ცოტაა ითქვას, რომ იგი სრულყოფილად ფლობს ბგერის ისტეტიკას, იგი ბგერის იღვმულებს მეუფეა.

ამრიგად, თუ ელისის მიერ ნაწარმოების მხატვრული მთლიანობით გადმოცემა, მხატვრული სახის გამოვევითი დასურათობება მისი აზროვნების სიღრმეზე მიგვანიშნებს, ბგერა მისი პოეტური სულის აზარეკლია. ხშირეგანის პოეზიის საშუალება ელისი ვირსალადის ეს ღირსება განსაკუთრებით თავს იჩენს ფრანკების ნაწარმოებში. პაისინი შევენიარად გრძნობას, სად უნდა იქნეს "აღუბული სუნთქვა", ჩამდენხანს უნდა გაიგებოდეს იგი, არ როგორ უნდა იქნება მისი ეს თუ ის ხვეული. ინტონაციური წარტილების სრულსტერ გამოვევითი, მახვილების საოთხო განცალკევება რიგად და ოდნავ შენელებული ტემპის ლაზიბით შეზავებული ელისის მუსიკალური ფრანკა პათეტიკურობისა და რომანტიკული ელვადობის იგის იმის.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ელისისათვის საშემსრულებლო ტექნიკა არ არის გარეგნული ეფექტის ან ვირტუოზობის გამოცვლის თეიზიზმი. ელისის განცდა ამომჩავენს და მისი საშემსრულებლო აპარატი იმდენად მოზრად და მოქნილია, რამდენადაც ეს მისი შემოქმედების ძირითად მიზანს ესაბრებოდა.

ელისი ვირსალადის საშემსრულებლო ხელოვნება დღეს ფართო მასშტაბის ხდება. ამაზე დამაყრებლად მეტყულებს მისი საკონცერტო მარაგების გრფიზაფია: თბილისი და ლენინგრადი, ბაქო და რიკა, ერევანი და ვიენა, ბათუმი და ტარტუ, ქუთაისი და ტალინი, რუსთავი და ნოვოსიბირსკი, მინსკი და ემბეროვი, ლუბანკი და მოლოდინი, მოსკოვი და კიევი — აი ელისის საკონცერტო მარაგების უკუიქრების პოლუსები ჩვენი ქვეყნის აგვლებში. მისი შემოქმედება დიდი ხანა ჩვენი ქვეყნის ფარგლებს გასცდა. ელისის ღილი ისტეტიკას შესანიშნავად იცნობენ პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, ბულგარეთის, უნგრეთის და გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკის მქალაქები, სადაც მის არაერთხელ მოუხიზლავს მშენიერი. ბოლო წლებში ელისი ნორვეგიის, იტალიისა და იაპონიის მშენიერი წინაშეც წარდგა. დასასრულ, თუ ერთხელ კიდევ შევაუფლებთ გონების თვალს ელისი ვირსალადის საფორტეპიანო ხელოვნების შემოქმედების პრიციპებს, ჩვენთვის ნათელი გახდება მისი არსი — შემოქმედებითი სიძარბოე. ელისის შემოქმედებითი სიძარბოე მისი მოქალაქეობითი პოზიციიდან, ცხოვრების მრავალფეროვანი მოუღუნებასიმი მისი იმიტეტური და ადამიანური დამოუკიდებულებიდან მომდინარეობს. მისთვის უცხოა ინდიფერენტობა ავ-იარის, ყველისა და ბოროტის მიმართ. იგი მთელი სიხალისით თანაზრათა ადამიანის, ხოლო ვანიერებად გააზრებული რეპერტუარი ელისის დამკვიდრების პათოსით არის გამსჭვალული. ეს არის ელისი ვირსალადის საშემსრულებლო ხელოვნების ჰუმანისტური აზრი, მისი ყვეთლობილური მისი.

ნოდარ უნაშოუშვილი

ხდება ხოლმე: გაიცნობ ადამიანს, მის საქმიანობას, კარგ თუ ცუდ თვისებას, და უფალადები და შემდეგ, დროთა განმავლობაში, სხვადასხვა მიზეზის გამო, ვერაფერს დაწერ მასზე საოცარია, მაგრამ

დროის დინება, დავიწყების მაგიერ, ხშირად გავსენებს მათ. დავალებულად ვგრძნობთ თავს, ვაოცდებით მკვლ ჩანაწერებს და რამდენიმე წლის მერე კვლავ მივდივართ მათს მოსახლეობაში.

მეგრული

ამ ათობედ წლის წინათ ოლია ახალაძის სახელსა და გვარს დაწერა ჩამწერია: „სამტრედიის რაიონის სოფელ ხაჭავაძის კოლმურხობის მოწინავე მეგრულზე — უცვლელად აბარებს 150-200 კილოგრამ მაღალარისხიან პარკს“. — თვალწინ წარმოვიდგა პატარა ტანის, ცქერა და ნათელ-თავიანი ქალი გამახსენდა, რომ წვინთი შემოდგომის მოყვალად დღემდე ში დიდი და პატარა მოხალისე ასადებდა გასულიყო. ოლია სიმინდის მტებზეებს შორის იდგა, უფრო მეტად ამინდში აგვილია კირანბული, გამარდითი. სარჩო-საბადებელი მინდორში არ დაჯდრესო. — ამხსენებდა ქალებს.

სალამიხანს იქვე, კალოზე ჩამოვართვი ინტერვიუ. გემუხობი, მითხრა, ოქახს ვუვლი, ბავშვებს ვზრდი და ჩემს წილ გასაკეთებელს ვაკეთებო.

უბრალოდ, გაუწვიადებლად, საქმისადმი პასუხისმგებლობის გრძნობით ღაპარაკობდა.

მეგრულშეუბნებაზე ჩამოვუდგე სიტყვა. — მოვა გზავნიდეთ, დავისამ აბრეშუმის ქიას. ჩვეულებრივ ორსამ კოლოვით. მასხუბი რომ წაიფრებო, კვლავ შეუკითხე: ორსამი კოლოდი ბევრი ხომ არ არის, ხომ არ გიმდებდება-მეთქი?

— სწორი რომ გითხრათ, იოლი საქმე დასტურ არ არის, შეიღო. კაცმა რომ თქვას, თუ სხვამ სიყვარულშია ჩაქსოვილი მთელი მარტილი და ინტერესი, სიმწელი იოლი დასაძლევია ზღბია. — დაბეჭდითი მითხრა და ვერცხლისდერ სიმინდის კაღის შე-

ავლი თვალი. — აგერ, ამ წინამში რომ ვტეხებო: სიმინდს, ამ სიმწელსაც თვისებური — გამართლება აქვს. — კაცის ნათელარის რომ დავაინაგებო, სიმწელიც და გავიწყდება მერე და გაჭირდება.

წლელს გაზახულზე ვიწვია ოლია დიდად, ციცოლი მეგრულშეუბნება საკმაოდ ჩავარდნილ დარად რომ იქცა ამ რაიონში და მანერტებსაც, როგორ შეხვდა ძეული მეგრულზე სიმწლეებს.

კოლმურხობის მელორეობის ფერმაში მიმასწავლეს. ცოტა კი შეწინა, მეგრულშეუბნებათაგან უფალაინა, სირთულეებს შეუშინებია-მეთქი.

24 სულ ზაქრე დედა ღორს უვლის, სამაძის ასი პროცენტით ინარჩუნებს. მისაბაძი მართლაც რომ ბევრი აქვს ცხოვრებას სიმინდით დამძიმებულ ამ მოსუვენარ ქალს, პენსიონერის სახელს რომ არ ამოფრებია და კვლავიღებური შემართებით იღვწის საკვადობებზე სარბილზე. ისევ მეგრულშეუბნებას შეხვედრე. უცხად გამოცოცხლდა, საზე გაუნათა.

— კი, ბავრო, სამი კოლოდი მოზის, ორსამ დღეში წარბის კანში დაწვე. — კაი პირი უჩანს სწორად, მაგრამ... არ ესაღებებოდა ეს მის ხასიათს, გამევირდა, წელთა სიმრავლეს დავარაღე.

— ცუდად არის, შეიღო, აბრეშუმის საკვების მდგომარეობა, ძალიან ცუდად, ვერც კი წარმოიადგინო, რა ვა-ვაღაზათ ვმოუღიბოთ თითოეულ კოლოვამ თუთის ფოთლით ამ ათი-ათეშობედი წლის წინანდელს 20 არკიტრეტ აღარ დარჩა თუთის ხეში. ისიც ტუე-არეში და მიუღლო მელ ღალავსა.

— მაგრამ ხომ შენვინდა ახალი პლანტაციები? — რაიარეშუმში მიღებულ მონაცემებზე მოვიყვდი. ამ ბოლო ხუთ წელიწადში 100 ათასზე მეტი ძირი გაუშენებიათ-მეთქი.

— გლახად შენვინდა ძაან. რაგვენ, მერე აღარ უფლიან და ხარკისა და ზრადის მტეს არაფერის სასიკეთოს არ იძლევა.

მაშ როგორ გამოცემაზე ამოდნა აბრეშუმს?

— წვადებით, ქაზირით. მიყვარს მე ეს საქმე, შეჩვეული ვარ, ამ შემთხვევაზე უფრო. მარალია, ანაზაურებაც დიდად ახლა აბრეშუმის პარკისა, მაგრამ ის წვა-

ლება და დავიდარბა, რაც დღევანდელდეს აბრეშუმის გამოცემაზე ახლავს, მარტო საქმის სიყვარულით თუ დაიძლევა. ვისმინდი ამ შრომაში გაქალაქებული, სანდომიანი ქალის სიტყვებს, ვგრძნობდი მის სატკივარს, რამე სანუგეშოსა და საიმედოს თქმას ვაპირებდი, მაგრამ თავად დამასწრო:

— თუ ახლა მაინც დაწერ ჩემზე, თქვი ჩემი გულსიტყვა. რაღაც სხვანაირად უნდა უწველოს თუთის ნარგავების მდგომარეობას. უფვარს ჩვენებურ კაცს მაგ დალოცვილი დარგი და ნუ გაღადავებენი. დარგავი, როგორც გითხარი კი რაგვენ, ცოდვას ვერ ვიტყვი. მაგრამ როგორ რაგვენ, როგორ უფლიან და რა გერჩება საბოლოოდ? ეს არის მთავარი.

დაწერ, ასე სიტყვა-სიტყვით დაწერ-მეთქი. — აღფრთხილ და წვდვანდელი საჯაროდ მოსაჯლის მამავი ვითხრა.

— შარანდელზე ნაჯლის ნამდვილად არ ჩავბარებ, — მოსახსნა.

შარანს 196 კილოგრამი პარკი ჩაუბარებია ოლია ახალაძეს. აქედან 80 პროცენტით უმაღლესი და პირველი. ხარისხისა.

80 ოქახის ღება

ძველ უბის წინაშე ვითხოვლობ: „თითოეულ ოქახში 70-75 ათასი, აქედან ნახევარზე მეტი მუხაა, დიდი წლი მუხა ფუტკრისა მკვეთავა, არის დარგნი ფუტკარი (სხვა სკიანდ რომ არ შეიპაროს, სახმისობი მჩინეული მკველი). ოქახის წყურთა დიდ ნაწილს დიდი ფუტკრის გამოცემა ევალება“.

ჩანაწერები მეფუტკრეობის ტერმინებს, სკის ოქახის სტრუქტურას. ფუტკრის ავკაცისა და მის საქმიანობას ეხება. ჩანაწერის გაკეთებისა, როგორც ჩანს, ჩემი დიდი ვანკიფრება გამოუწვევია მეფუტკრეობის ამხანაურ კუმარიტებსა—უმუშეარ, ოქახის სიუხით გასულშეუბნებლ და გაზარმაკებულ ფუტკრებს რომ ქალაქი თანამდებო. იმავეს გაუკვირებევიარ, უდღედერ ერო დღესაც რომ ვერ სძლებს ფუტკარი და დედის დაღუპა ოქახის ფარდავული აღსასრულია. განსჯურებით აღმინიშნავს უწვალადური ეს. ერთვან ქალა-

ბ. მინაშვილი
ს. მინაშვილი
გ. მინაშვილი

ულის ეკუთხები მიიწერია — „ეთერ ქანტურიშვილი — მეფუტყარი“.

აშმა წელმა დაიბნა უკან, გაჯფულის ჩახანა შოთა გამბათა, თუთი უკველითი დახრწდილუ აკიციების ტერვას ცოცხლს, კალქს ცაფდრად შევლილილი ცოცხლსა ხარბიგებულთ. კარგად დავგემილ ქალავს წაგავს საფურცელს, შევანე კოლხით მუნჯასთან შეხამებულთ. ნელა მივაჩივებო. მართლაც და სიფარხილუა საკირო. მდელიოვ გახსნებულთ ზოგადე პალახა გადმოწოლილთ. მიხდარს ეკავილეს უფურცელი დაზუფუნებენს.

ერთ-ერთი ბარქველხილი სკახთან ქალი შევიწმეო. მოკლემულიანი კახა ეცა და მორიანო ფუტყებს შორის გულდენჯად პაქსიანოხდა ურადი გაეკიცრებ. მეფუტყარი ადრეც მინახს, ხელთაანგნებო, პირბადიო, სკავამურ-საბერკულით აღჭურვილი.

ქალს ბრბილი ფუტყი ექირა ხელში და სკიანდ ამოღებულ ქარკისფერი მსუქანი წვეთებით აბრწინებულ ფეიას ჩარჩის სათოუად აცლიდა ფუტყებო. მუხამპკარბებულ მხაგრას ან ურთულეს ოპერადილი გარკულ დასტაქარს თუ შედარებოთ იმ დროს მეფუტყარებს. ცოცხად მივიჩნიეთ ხელის შემულა, დაველოდეთ, საქმეს მორჩა, კეთხეთ — როგორ არის რომ არ გატენბ-თქო, ასე შილიდებ ჩაქმლებო?

— ჩემი ფუტყარი? — გაიკინა. — არა, როგორ შეიძლება!

მერე დაწვრილობით ავახსნა: ფუტყარი სუთი ცნობის თავის მჭრუფედსა და პატრონსო, პირბადე, სკავამურ-საბერკულით და აშვარი აჭურვილობა მხოლოდ სიმბოლური ხასიათის ნივთია კარგად დაბეზლოვნებულ მეფუტყარისათვის.

მეფუტყარ შემოხვევით გახდარა ეთერი. პედაგოგიური ტექნიკუმის დამაარებლის შემდეგ გათხოვილა. სექტემბერში სკოლაში უნდა წასულიყო ახალგაზრდა მასწავლებელი, ერთ დღეს აგროტექნიკოსმა მეუღლემ, კომმუნერების საფუტრებში მიიყვანა თურმე უსაუბრაო მეფუტყარებთან, მოსწრებათა ფუტყარი და შედარებია ეს უცხოერესი მწერი, იმ დღეებში ზოგადად ამ უქედლეს დარგს.

ლანჩხუთის რაიონის სოცელ ნიკოთის საბჭოთა მეურნეობაში ვარ. მთხრებს ეთერ ქანტურიშვილი ისევ საფუტყარი მუშაობს. გამხსნადა, არც მას მოუტრეფია ერთხელ არჩეულ პრეფერა-მეთქი.

თორი მართლაც საფუტრებში დამხედა, ისევ ისე ხელდაკაიწებულთ, მოვუსფუსე, ენაბრბი, ფუტყარის მესიადფულე. ისევ ლილინი. შემდეგ ვახებულთ ამ ათიოდე წლის წინანდელ საუბარს ფუტყარის ავ-კარგზე, მაგრამ წინანდელურ ხალხის ვერ გაჩნეე. მდგომარეობა განაპირობებს ახსო. ავერ, საბოთხი წელია უფროს თურმე ფუტყარს. დაავადება გაჩენილა.

— შარშან მეფუტყარეთა რესპუბლიკურ

შეკრებაზე მრავალი ღონისძიება დავახებო.

— ვითომ ასე სავანავაშო მდგომარეობა? — რაგონ? სამკურნალო საშუალებები არის, მაგრამ დაავადების გარდა სხვა გარემოებაც უშლის ფუტყარს ხელს. ამ ბოლო წლებში ჩვენი მეურნეობის ტერიტორიაზე ფართოდ გუგუნებენ ხეხილის მსამქიმიკატებით შეწამულს. სა თქმა უნდა, ეს საკირო ღონისძიება და უნდა გადაიღეს კიდევ. მაგრამ არალეკიანად სხვაგვარად უნდა მოხდეს, ან აგროკადრები უნდა შეიცვალოს, ან არადა ფუტყარი უნდა გავარილო. მეფუტყარეთა მოხმება კარკერითი უღაბნისას წინა მღადავბილის ხმა რჩებო.

გასაკებათა ეთერის გულისცემალი, მან თავისი ცხოვრების 42 წელი მეფუტყარეთა დაუთმო. შვილობა იოცის, იგი სრულქმნილი სპეციალიტია და ამბობს ბევრი რამ დაეცერება კიდევ.

— სოცლის მეურნეობის თანამედროვე აგროტექნიკური მეთოდები და ქიმიკატა ათავსებარ დაბრკოლებებს უქმნის მეფუტყარობას. ეს ცხადია. მაგრამ ამავე ეთერით, სუფთა სამეცნიერო მიდგომით უნდა გადაიქცოს ფუტყარს არსებულ პრობლემში შენარჩუნების საკითხი. ამის სწორად გადაჭრაში მტრად კომპეტენტური და ავტორიტეტული ორგანოების ჩაჩვევა საკირო, — ამბობს ეთერი.

იგი 80 ოქტის უფლის, 80 დღიან ოქახს, რომელთა თავდადავი დედა თვითონა და დიდის გულისცემალი ზომ შეუდარებელია ერთობ!

პაყის დღეობილი

ამ რაღწინიმე წლის წინათ თბილისის ფილარმონიის საკონცერტო დარბაზში რესპუბლიკის მშრომელთა დიდი ფორუმის მიმდინარეობდა. რადიოს დავალებით შრომის მოწინავეთაგან ინტერვიუ უნდა ამეღო. ორღენებთა და მეღებეთ მეკრდ-დამწვენებულ ზუჯა ხალხში მწილა არ იყო სათანადო პიროვნების შერჩევა, მაგრამ შრომის ადგენი მოწინავეს ერთად ხილვამ, ასეთმა დიდმა არჩევანმა, ცოტა არ იყოს დამაზნა. რომელ ერთზე შევჩერებულავით: მესიაისთვის მიმეჭრა უფრადლებს, თუ მესიმინდისთვის, შევეჩხისათვის თუ მესიისათვის.

შესვენებისას ფიგოლე გამოფენილ აქტივის მოწინავეებს მივხიხენ ჩემი კოლეგები, იწერდნენ ციტრებს, დედალებს, იქვე, ზეგურადე არაბედდნენ ინტერვიუს, იღებდნენ სურათებს...

კახელ მევენახეთა ჯგუფს მიუახლოვდო.

ხმისმაწერი აპარატი მომხმართ დავალებების შემდეგ ერთ-ერთი მათგანს გამოვლაპარაკე. არჩევანი, სა თქმა უნდა, კილდობა სიმრავლემ განაპირობა.

— კახელ მევენახეებზე ისედაც ბევრი იწერებო, — დინჯად მოიხრა დარბაზილური გარემოების მევენახემ აქვეა მაიაკოსკელი ქალი, საოკარი შედეგები მქონდა. მისთვის მართლაც რომ დიხს თავის ზეგუნებო.

მივიღე მევენახის რჩევა. გავშალე უბის წინგავი. მაქვალა ზეგრეკეთ. მაიაკოსკის საკლემურენობათშორის მევენახეობის წინაგარე მუშა...

შემდეგ წყნის მიხედვით ბოგრაფიული და მრბობითი მონაცემები, ციტრები თარიღებით, ჩანაწერები ზაგსგანთ აღმნიშნავს: „უფლის შა ათას ძირს ნერგს“.

ამ გავზიგებულ ვეწვეთ მაიაკოსკის მევენახეობის საწერებო, მაქვალა წარბაჩი რაიკუმში აღმჩნადა. რაიკუმის წვერის მუშა ქალი რადაც სასწრაფო თათბირზე გამოცდაბა.

ლონდონში დროს არ ვარგავთ. ვარკვებ ახალ მონაცემებს — მაქვალა ახლა 40 ათასამდე ნერგს უფლის. ვიუებ იმის ანგარაშთ, თუ 25 წლის განმავლობაში რამდენ ათას ძირს ნერგს გაახატებდა ხელმადლიანი მევენახე, რომლისთვისაც უფლებარგებს ვაჯის დომილი შეურქმევიდა. მერე ამას ვაჩვენებ, თუ რაიონის ზეგრების რა მონაცვეთა გაშენებულნი არ ნერგით. მერე მისი პირინებზე ვსაბრძოლბ. სამი შევიღის დედა, ჩინებულთ მეოქავთ, სამავალითი ამხანაგი, გულისხმებრი და გულშემატკივარი, პრინციპული.

მაქვალას სხვაგვარ დახასიათებას არც მოვიკლიო. მასთან მცირე ხნის ნაცნობობაც საკმარისია, მისთვის ბუნებით უფვად მიმადლებულ ამ ექთიშობილით თვისებებში რამ დაწარქმულე, ქარი მაქვალას ნაკვეთის დოთავალიერებაზე მიღგა...

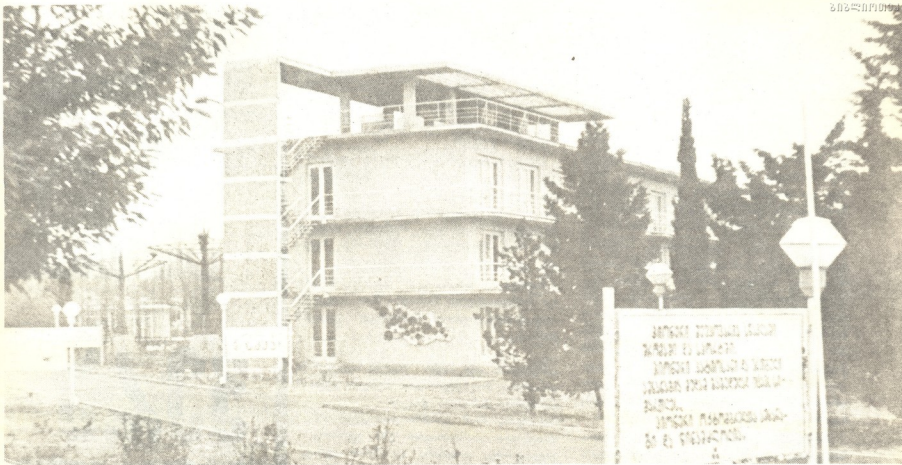
ხისი ექ დავებოდა. რაიკომიდან დაბრუნებულთ პირდაპირ ნაკვეთში გასულიყო.

— ამინდე ჭრეველულის, გამოსხილავი რიგები კი არ ითმნენ. წვიმაში შეუძლებელია გამოსილვა. — მიხსნის მაქვალა საქმის ეთიარებას.

ვსაბრძოლბო. ბაასი არ იფარგლება მისთვის გამოყოფილი ნაკვეთით, ოქახით და მეურნეობის მდგომარეობით. კომუნისტური ქალის საზრუნავი რაიონულ მასჭრებებს მიცემს. რაიკუმში გამართულ იმდებენადელ თათბირზე საკარბამშო მეცხოველეობის განვითარებაზე ქჩიითა მსჯელობა. მაქვალას თავისი სიტყვა უოქმას — ქედლით, პრაქტიკული. ცხოვრების მერე შემოწმებულთ.

ვემწიღებობეთი ერთმანეთს. დიდხანს მიმეუება ჯაყის შერვეულთ მისი თბილი ხელოს შეგრენება. კარგახანს ვხედავ ნარგავთა რიგებში მღვარს — ოღნავ მშენიანებულბს, სკაქვითი საქის მტარფიალხსა და მჭრუნველს.

დავით ასკურაპა

საპოვნელა

ამობენ, დედამისის ზურგზე ადამიანის მონადეობის უამრავი ნაპერწკალია მიმოფანტული, თითოეულ მათგანს თავისი პატრონი ჰყავს. ნაპერწკალი რომ ოქროსფერი ალით აბრიალდეს, უთუოდ პატრონმა უნდა მიაგნოს და გააღვიოს, თუ ადამიანი შემთხვევით ნაპონ ნაპერწკალს დაეღუბეს ხელს, ცეცხლი ან ჩაქრება ან უღიმღამოდ, ოდნავ იბეუტებო. ეს ლევინდა გაგვასხენდა, როცა თერჯოლაში პიონერული ქალების მშენებლები, პატარა მოზინდარები და ის ადამიანები გავიცანით, რომლებიც „საპოვნელას“ თავიანთ ახდენილ ოცნებად მიიჩნევენ.

პიონერული ქალაქი „საპოვნელა“, თერჯოლას რომ მწველი დაბურული ტყე-პარკიდან, ყოფილი გამყრელიძეების გორიდან გადმოსცქერის, უკვე საკმაოდ სახელგანთქმულია. „საპოვნელას“ ლამაზი და კეთილმონაცობილი ნაგებობები აქვს — საბილი კორპუსები, სასადილო, კუბები, სასპორტო მოედნები, საცურაო აუზები, საქანელბიანი ატრაქციონები და აუკავებული სკვერები, ქალაქი საოცრად მოკლე დროში, ორ წელიწადში აუშენებიათ, მაგრამ ის მშენებლობა მარტოოდენ ტემპით როდია მშენებლოვანი, მნიშვნელოვანია იმ თვისებებით, რომლებსაც პატარა პინადარი მისი მშენებლობის დსანისში, პირველსავე დღეს ეზიარნენ.

— ეს იყო საოცარი დღე, — გვიამბო პიონერული ქალაქის ხელმძღვანელმა ლამაზმა ბარბაქაძემ: მთაზე სამშენებლო მასალით დატკორთული ატკომანქანები ამოვიდნენ. მშენებლებმა პირველი ბარი დაპირეს. გაიჭრა ქალაქის საძირკველი და გაისმა საყვირის ხმა, პიონერული ქალაქის მომავალმა მოზინდარებმა ყველა ამცნეს, რომ მზად არიან უფროსების მხარი აუბან.

მას შემდეგ მშენებლობაზე პიონერული ლამი განუწყვეტლივ ფრიალებდა, მის ნაველები შრომაშიც მონაწილეობდნენ, მშენებლებისათვის ახალი ეურნალ-გაზეთები მოპოვდათ, კონცერტებს მართავდნენ და იქნდნენ საზოგადოებრივ საქმეში თაობათა თანადგომის კარგ თვისება.

აი ასე, უფროსი და-მშენებმა და მამა-პაპათა შრომითი ტრადიციების გათვალისწინებით, აქტიური ცხოვრებისეული პოზიციით გამოსატეს თერჯოლაში ყმა-ნეილემა მადლობა იმ ზრუნვისათვის, რომელსაც საბჭოთა სამშობლო მათ მიმართ იჩენს.

როცა თერჯოლის პარტიის რაიკომის პირველი მდივანი ანზორ ბურჯანაძე პიონერული ქალაქის მნიშვნელობაზე გვესაუბრებოდა, ხაზგასმით აღნიშნა: — ჩვენ ვაკვირდებით და ხედავთ, თუ როგორ მოითხოვს ჩვენგან პარტიის ცენტ-

რალური კომიტეტი ახალგაზრდობის მიმართ ყურადღებას, ახალგაზრდობასთან მუშაობას. მასხენდება ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრევენკის გამოსვლა „არტე-ში“, ბაუმთა“ საერთაშორისო ზემოზე, რა მამამეილურად, ნამდვილად მამამეილურად ილაპარაკა, ისე, როგორც კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელმა უნდა იზრუნოს ახალგაზრდობაზე. არის იმ სიტყვაში სითბოც, გამოხატული ბავშვების მიმართ, ისიც არის ნათქვამი თბილად და პრინციპულად, თუ ჩვენ რა უნდა გავაკეთოთ ამ თაობისათვის.

მომავალი თაობისათვის ზრუნვის ნათელი ამოცანა დავისახა ჩვენი რესპუბლიკის პარტიულმა ხელმძღვანელობამ, პირადად ამხანაგმა ედუარდ შევარდნაძემ. როცა მის გამოსვლას ეისნებოთ სტუდენტო ახალგაზრდობის შეკრებაზე, გვამს, რომ ეს არის მთელი პროგრამა. თუ ჩვენ მას შევასრულებთ, ძალიან დიდ სახელმწიფოებრივ საქმეს გავაკეთებთ.

მერე პატეტემულმა ანზორმა გაილიმა და პიონერულ ქალაქში თავისი სტუმრობის ამბავი გაისხნა: ერთ დღეს ავედი „საპოვნელაში“, ვთავალიერებ როგორ ისვენებენ ბავშვები, ზღადა, ბიჭები კალათბურთის მოედანზე ფეხბურთის თამაზობენ, მივიდი და ვეკითხები: აბა, ბიჭებო, როგორა ხართ, როგორ მოგნონი აქაურობა.

— კარგია — მიპასუხეს კრთხმა — რა თქმა უნდა, ვერ მიცნეს, ამ ბავშვებს პირველად შეგხვდი, — კვება მოწონი? — უცებ მიპასუხეს: — კარგია, ძალიან კარგია, მაგრამ იგი რა გინდა? — მიზეზდნენ, რომ ის უფროსი ყვავი, რომელსაც რაღაც მომეტიხებოდა, — იგი, რა გინდა? მინიფხზურობის მოედანი გვინდა. იგი თუ როგორია? — და ზუსტად მითხრეს რამდენი უნდა იყოს მოედნის სიგრძე და სიგანე. როგორ უნდა იყოს იგი მინიკაბილი. გაბნეხდა და შევიძრიდ, იგეძნებდა მინი ფხზურობის მოედანი მეძეთი,

რა გაუხარდა პატრეცემულ ანზორს, ბიჭებმა გული თანატოლით რომ გადაუხსნეს თუ მინიფხზურობის მოედნის აგება რომ მოხსოვებოდა? — ერთიცა და მეორეც: მაგრამ ყველაზე მეტად ის, რომ ბავშვებმა იცოდნენ, თუ რა უნდოდათ და რაც მთავარია, უფიქრიათ თავიანთი ქალაქის სპორტული კომპლექსის უკეთესობისათვის. უფიქრიათ ეს არა, ცოდნითაც მომზადებულან შენებისათვის, სჯეროდათ უფროსების მხარდაჭერას.

ბავშვებში მოქალაქეობრიობის აღსაზრდელად იერეკლაში კარგი ტრადიცია არსებობს. რაიონის პარტიული ხელმძღვანელობა დროდადრო მიღებაზე იწვევს ბავშვებს. ისმენ მათ აზრსა და შეხედულებებს, რაც ყმანეილებს უცვლებს პარტიულ ტერმინებსა და იმ გარემოს რწმენას, რომელშიც ისინი სხობივრბენ. ეს არის სწორი საადმრდლო პოლიტიკა, რომელიც ცხადყოფს, რომ არ არსებობს დიდება და პატარას აზრი, არსებობს სწორი აზრი.

პირწერულ ქალაქზე ბავშვების შთაბეჭდილება ყველაზე პირველად სოფელ სქით-თავაში მოვისმინეთ. მერვეკლასელმა იაჭურაძემ გვიამბო რესპუბლიკური საქადრაკო შეჯიბრების შესახებ, რომელიც ყმანეილებს შორის ამ პიონერთა ქალაქში გაიმართა. თამილა ცხადებდნენ, „საპოვნელაში“ ატბასარაელი პიონერების ბანაკობა გაიხსნა. რა კარგი ისტორია აქვს ამ ბანაკობას. ამ ზაფხულს თერჯოლელი მე-აკრემები ცელინოგრადში საიუბილეო შეხვედრებ ყოფილან და ატბასარაელი ბავშვები პიონერულ ქალაქში სწორედ მაშინ დაუბრუნებულან.

მამუკა აბულაძემ სულ სხვა რამ, ერთი ფანჯრის გატეხვის ამბავი მოგვითხრო და ისე აღწერა, რომ გამორჩეულ შეცდომის აღიარების ვაცაკურთ თვისება. ჩვენი თვისი ნათელი გახდა, რომ ამ ფაქტზე ბავშვებს პიროვნული ღირსების ამაღლების კარგი გაკეთილი მიუღიათ.

ფიქრია ლუქსმანაშვილი „საპოვნელას“ ქორეგარდულ ანსამბლში მონაწილეობს. მან ერთ წუთში თანატოლებზე გვიამბო და გოჩა მასწავლებელი გაგვაცნო. გოჩა მასწავლებელი 18-19 წლის ქაბუკი აღმოჩნდა, ჩვენი ქვეყნის საზღვრებს გარეთ სახელგანთქმული „იმერეთის“ წყერი.

...როცა გვიანი შემოდგომის ერთ მზიან დღეს „საპოვნელასკენ“ მიმავალ გზას მივეყვებოდით, უკვე ვიცნობდით მას, როგორც წარმატაცი ბანაკობის, ინტერნაციონალური მეგობრობის, ნაღლისდმი შეურიგებლობის, გულახდილობის, ხელოვნების გატაცებული და ნათელი მონივრების ბავშვების ქალაქს...

ამბობენ, დედამიწის ზურგზე ადამიანის მონივრების ნაპერკალაო მომოფანტული... აღბათ ასეც არის, რადგან ჩვენ ვნახეთ და გავიკვანით მონივრების ნაპერკლებით ანთებული ბავშვები, გატაცებული რომ სწავლობენ, შრომობენ, სხატავენ, ცეკავენ, აწენებენ, მღერიაბ...

მარიკა ბარათაშვილის ლექსზე შექმნილი პოპულარული სიმღერა მათ სიმღერით გადაუკეთებიათ პიონერული ქალაქის პირნადა...

„იმერეთში თუ ჩვენს მხარეს ჩაგვივლიათ, უსათუოდ მოგხვდებოდათ თვალში ყველას, პიონერთა პანანინა ქალაქია, პატარები, რომ ვეძახით „საპოვნელას“, ანთებული ლამპარებით ანთა ვინათ, გაგვადრინე, ცოდნისა და აზრის კერა, ფართო გზისკენ მიმავალი ბილიკები გააპოვნინე, გვაპოვნინე, საპოვნელა.“

კეთილმონყოილი კომპლექსი — „საპოვნელა“ რაიონის კულტურული ცხოვრების ცენტრია და მთელი წელნანდი მუშაობს. აქ მშრომელებისათვის პროფილაქტიკური და დასასვენებელი სახლია განლაგებული. სასკოლო არადადგების დღეებში კი მოლიანად ბავშვებს ეთობა.

ახლა პირველი თოვლის ფაფურ ციფქებით, ბავშვების ჟრიაშული დგება მთრის არდადეგები პიონერთა ქალაქში. სიმბოლურია, რომ „საპოვნელას“ ემბლემა, ისეფერი ყვავილის გვირგვინი ღამაზე ტრანსპარანტის გვერდით აღმართულა. ტრანსპარანტზე მკაფიოდ წერია: „სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებანი ცხადგებაში“. — სიმბოლურია, რადგან ეს დიდი ნაგებობა კარგად ემზადურება მათაქ ხუთწლელის დიად გგება: „განავითაროთ პიონერთა სახახლები და სახლები, ნორმ ტექნიკოსთა და ნატურალისტთა სადგურების, საბავშვო კლუბების, სპორტული, მუსიკალური სკოლებისა და საბავშვო დაწესებულებების ქსელი.“

შენება ათით რადი სრულდება, რაიონში მოზარდი თაობისათვის კიდევ ბევრი ნაგებობის საძირკველია ჩაყრილი. ბერი ოცნების ასურლება ულით გამარჯვებული თერჯოლაში.

ოცნების, შენების და გამარჯვების გზით გველის, ბედნიერი თაობა!

მზა ხველი უპოლი

გერა ავლოშვილს წლეულს 90 წელი შეუსრულდა. მაგრამ მაინც დილა გულმოდგინებითა და სიყვარულით განაგრძობს ამ 60 წლის წინ დაწყებული საქმეს. ავტორთა კოლეგების მიერ მისი ხელმძღვანელობით შედგენილი მუშედი კლასის რუსული ენის სახელმძღვანელო, რომელიც პირველად 1938 წელს გამოიცა, წლეულს უკვე 42-ჯერ დაისტამბა. და დაისტამბა უცვლელად. თუმცა მისი ავტორს ნიადაგ არ ასვენებს ბავშვის შესაძლებლობაზე, მისი უნარსა და ინტერესებზე ზრუნვა. წინააღი ერთი გავყილობის მასალა 20-ჯერ გადაუკეთებია. დიდი ალოლ და პედაგოგიური გამოცდილება მას ყოველთვის უყარხანება ყოველბრძოე ავწონა, გაესწრა, შეედავებია მასალა მოსწავლის შესაძლებლობებთან, მუდამ სახელმძღვანელოსა და გაკეთებულ ზრუნვად. ფიქრობდა და ოცენობდა. და ამ ზრუნვაში თავისი დიდი ნაყოფი გამოიღო.

რუსუდან გამსახურდია

ერისა და ხალხის საკეთილდღეოდ. ქალბატონი ვერა 100-ზე მეტი მეცნიერული შრომის ავტორია. აქედან 20 მონოგრაფია და რუსულენის II, III, VII კლასების სახელმძღვანელოებია... II-III კლასების სახელმძღვანელოები იაჟმ გოგებაშვილისეული გახლავთ, რომლებსაც გასაბჭოურება დასჭირდა. ეს მეტად ძნელი და სასახელი საშემქნობელი მეცნიერებთან ს. ფურცელაძესთან და უ. ჯაფარიძესთან ერთად ვ. ავალიშვილს მიენიღა. მან წინიდას დიდი საქმით უსაშუაშაო იაჟმის უცვლადი „რუსული სოლო“ ქართულში გასაშუაშა ახალგაზრდობის სახელმძღვანელოდ აქცია.

ვერა ავალიშვილი მართკ საშუალო აკოლები სახელმძღვანელოთა ავტორი როდია. მის კალამს ეკუთვნის რამდენიმე წიგნი მასწავლებლებისა და სტუდენტებისათვის.

იგი დაიბადა 1889 წელს, ორჯონიკიძის რაიონის სოფელ ხიდარში. წარმატებით დაამთავრა ქუთაისის გიმნაზია, შემდეგ სწავლა განაგრძო მოსკოვის საიმპერატორო უნივერსიტეტში და პირველი ხარისხის დიპლომით დაუბრუნდა სამშობლოს. ასწავლიდა თბილისის საშუალო სასწავლებლებში. 1923 წელს ვერა ავალიშვილი გადაჰყავთ მესამე საცდელ სკოლაში (ამჟამად თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახელობის 23-ე საშუალო სკოლა), სადაც 1939 წლამდე მუშაობდა, შემდეგ კი როგორც საუკეთესო პედაგოგი. შრომების ავტორი, საქართველოს სსრ განსაკუთრებული პედაგოგიკის მეცნიერებათა ინსტიტუტში მეცნიერ თანამშრომლად მიიწვიეს.

ვერა ავალიშვილის შრომებში ჩამოყალიბებულია რუსული ენის, როგორც მეორე ენის სწავლების თეორიული და პრაქტიკული საფუძვლები მან, როგორც პედაგოგმა, აღზარდა და ცხოვრების ფართო გზაზე გამოიყენა რამდენიმე ათეული თაობა. მისი აღზრდილები დღეს განათლების, კულტურის, მეცნიერების, სოფლის მეურნეობის, მრეწველობის სხვადასხვა სფეროში მოღვაწეობენ. მისი აღზრდილები განსაკუთრებით ეულენ ნანობაშვილი—ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, ნატო საყვარელიძე—ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, თინათინ მერველიშვილი—ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი (პროფესორი), ქეთევან ჩუბინაშვილი— გეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ეულენ იმერლიშვილი— პედაგოგიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, თათარ ქინქლაძე— პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი (პროფესორი), საქართვე-

ლოს სსრ განათლების მინისტრი; ყვგენი მაჭავარიანი—ცნობილი ქართველი არქიტექტორი, გიორგი საყვარელიძე— პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი— ინსტიტუტის დირექტორი და სხვა მრავალი.

დღეს განახლებულ საქართველოში ჩვენი ხალხის ნებითა და სურვილით, პარტიისა და მთავრობის ყოველდღიური და დაუღალავი ზრუნვის შედეგად კიდევ უფრო ცხოველყოფილად ქვრის დიდი ქართველი პედაგოგის იაჟმ გოგებაშვილის მოწოდება: „ქართველი ხალხს სურს იცოდეს რუსული ენა და ეს სურვილი იმდენად ძლიერია, რომ სკოლა, რომელშიც ადგილი არ ექნება რუსულ ენას, ვერ მოიპოვებს ჩვენი ხალხის სრულ სიმპატიას“.

დიდი მამულიშვილის ამ მოწოდების აღსასრულებლად ქართულმა პედაგოგიკურმა მეცნიერებამ უკვე აღადგინა ილინა. ამ საშვილიშვილო

საქმეში დღია ვერა ავალიშვილი ღვაწლი. ვერა ავალიშვილს ჯერ კიდევ 1939 წელს მიენიჭა რესპუბლიკის დამსახურებული მასწავლებლის საპატიო წოდება, ხოლო როგორც უზადლო სახელმძღვანელოების ავტორის იაჟმ გოგებაშვილის მემორიალადაც მისი დაწესების, 1960 წელს ვერა ავალიშვილის უდიდეს დედას ვერცხვითი მკვლევარი ვერასოდეს გვერდს ვერ აუვლის.

დიდი პატრიოტული სულისა და ინტერნაციონალური შემაერთების, უმწიკლო მოქალაქეობრივი სინდისისა და ზნეობის, სისპეტაკისა და სათნოების განსახიერებას, ვერა ავალიშვილს უფსოვრით დიდხანს სიცოცხლეს და ნაყოფიერი შრომა ჩვენი ხალხისა და სამშობლოს საკეთილდღეოდ.

პარლო მაჰარაშვილი

შპარო საშაღაშვილი

ნანი ქიქელიშვილი

„ჩვენი რომ რწმენით, ქართველი ახალგაზრდობისათვის ღიდად სასიხარულო, სამაგალითო იქნება გზიარ ქართველი ქალიშვილის ნეშტისა და სახელის დაბრუნება ქართულ მიწაზე, რადგან საუთარი სოციალისტის ფასად ღირს ახლა ძალზე ძნელად მოსაპოვებელი უკუდადებისა“.

გაზეთებიდან

სათნოს, კეთილს, მოაღერეს, — დაუფლოცავ აღმზრდელს, უმაღ ფრონტზე გაუშვარა, მკვლავლები რომ აღუვადენ, ბრძოლით განსული შორი ზღვრე, ბოლოს შეგება რუმინეთს, მზარუნველ ექიმს მეომრები შეგაროდნენ, უკლიდნენ. მას მარშალმა ტიმიშენკომ რევილდები აჩუქა, საზე ისე გაუბრწყინდა, მისიგარ გამოაშუქა, ძლიერ მუღლა მოქალაქე, — უსამართლო, მრისხანე იმედს მებრძოლ ქარისკაცთა სწორედ სულში ისეამდნენ. გახსენება თბილისისა ატირებდა ბავშვივით, ჩამოდა და ჩამოთფირდა ნანი კიქელიშვილი. წუხდნენ ძლიერად კიდეფობს, — ეს სამზრუთის ვარსკვლავი, მერე რა დროს — კვლავ ბევრია მტერი ტყვეასარავი. ავად გახდა, მკიზე ფიქრი დაუფულა დაჭრილებს, რა საშემოლი, რა წაშლი მოიტანეს, აძალეს, ბევრს ეცადნენ კოლეგები, ვერ კი გადაარჩინეს, სადაური სად მოსული დიდი გლოვითა დაქრამაღეს. მის სურათს რომ ვაყქარდები, თვალბეს ცრემლი ასველებს, თითქმის მესმის, კარგად მესმის: თბილისს გადააჩვენეთ.

მშვიდობა: კრილო ცა დაუვარდოვან ღამილს შლის, ველით ნანის, როგორც ცოცხალს უსაყვარლეს თბილისში.

უკიდური

ნელულს ცივი შემოდგომა დადგა და ხეებს ფოთლები აღრიანდა შემოდგომისა. გიორგიმ სახლის კარი გაღო. მძიმე ნაბიჯებით აივანზე გავიდა. ტახტზე ჩამოჯდა, აცანცახებული ხელი რიკულეზიან მოაჯირს დააყრდნო და თვალებდაშრეტილი ბერიკაცი სოფელს გარინდებული გასცქეროდა.

პორიზონტზე მზის დისკო ღრუბელს დაუფარა. ქარი ზუზუნებდა, მძლავრობდა. გადამხმარ ბაღში მინა ყვითელი ფოთლებით იფარებოდა, სახლებიდან კვამლი ამოდოდა.

ილაგავწყვეტილს გათოშილი ძვლებს გათბობა ენადა. შინ არავინ ჰყავდა ბუხარში ცეცხლის დამთებით, ფირის მომტანი. მეზობლის შეხიანებას ელოდა.

ერთი წლის წინათ ოჯახს დედაბოძი გამოეცალა. მარიამი გარდაიცვალა. დადუმდა ბარბაქაძეების კარმიდამო, სამი შვილი გაზარდეს მარიამმა და გიორგიმ — ვახტანგი, გაიოზი და ნინო. ქალღმერთი ბათუმში გათხოვდა, ვახტანგი ქუთაისში და გაიოზი თბილისში დაიცოშვილდნენ.

მოხუცი ტახტზე მიყუდული იჯდა, მარტოობის შიშმა დაჯანბნა და ფიქრებით წარსული ტკბილად ეხატებოდა: წინათ სახლის გვერდით ვარდნარა იყო, შუა ეკონი კაკლის ხეს ფართოდ გაშალა ტოტები. მწვანე კონდარი ბიბინებდა. ბავშვები დანავარდობდნენ. ხან ყვავილებს ყრფდნენ, ხან კაკალს ქოქი ბერტყავდნენ და გულგულად შეპყრობდნენ. შემდეგ სოფლის შუკვასა და ორლობებს გაუყუებოდნენ, შიმშილი ფეხებით დიდხანს ირტყენდნენ, გულმოკრეხულნი დედასთან სამზადში მიაშურებდნენ.

რა სწრაფად გაირბინა დრომ, წამოიზარდნენ და ჯერ საშუალო, შემდეგ უმაღლესი სასწავლებელი დაასრულეს. საკუთარი კერიები გაირინეს და მშობლიურ სოფელს თანდათან დაშორდნენ...

მარიამის გარდაცვალების ამბავი შვილებს მეზობლებმა შეატყობინეს, სამივენი ჩამოვიდნენ, თავიანთი ჯალაბოზა ჩამოიყვანეს, მოამაგე დედა დაიტირეს. დაკრძალეს, მოხუცი მამა ანუგეშეს, ხშირად გინახულებოთ და ნავიდნენ.

უკანმოუხედავად მიმავალი მამა გაქცევებული შესცქეროდა. მარიამის სიცოცხლეში შვილები მშობლების ხშირი სტუმრები იყვნენ. დიდხანს დარჩნის საშუალება არა გეაქვს და თავიანთი ბუდეებისაკენ მიიქაჩოდნენ. დაკლულ დედლებსა და ზაფხულის ხალმის ყველს, ჭურის ძველ ღვინოს, გამწვანებულ ჭაღის ფქვილსა და ღვრილის მიეზიდებოდა. ნასაღებად მზად იყო ულვერილი, დედის ნახელავი მწნილი და მურაბები, მშობლის გული არარას იმუტებდა. ფუსფუსებდა ნაჯაფი, ნღვებით დამძიმებული ქალი, სანოვავით იტირი. თებობდა მანქანა. შვილები სოფლად ჩამოვიდნენ თუ არა, თვალს მშობლიურ კარმიდამოს მოაულებდნენ და მოხუცი მამას გამრეჯ მარჯვენას შუქებდნენ, ხელს კი არაფერს არ ნაუკრავდნენ, არ შეუცვლებოდნენ. ნაქცული ღობე ნაქცული რტებოდა, დასაბარავი მინა — დაუბარავი...

ახლა კი თიხებდელმა ცალად დარჩა იგი. მარიამმა მხოლოდ ერთხელ ამოიკენსა, მიმეღო გიორგი, ცუდადავარი და წყალის დაღვავი ვერ მოასწრო. ევალი სამუდამოდ დაბოჭა.

ერთხანს ვახტანგის, ნინოსა და გაიო-

ზისაგან წერილებს იღებდა — მამა, გვაპატიე, საქმით დატვირთულებმა დრო ვერ გამოვძებნეთ, მაგრამ მაღე გინახულებოთ.

ლობის იქით გუდაძეები ცხოვრობდნენ, გიორგის მზრუნველპატრონი ოჯახი, იურის მინოდება აბა რა ბედნააო და ცალი ხელი გიორგისაკენ ჰქონდათ განვილი. მთელი ცხოვრება მეზობლებმა სიამტკბილობაში გალიეს. მათ ჭირიცა და ლხინიც საზიარო ჰქონდათ. სალომე თავის საქმეს მორჩებოდა თუ არა, გიორგის სახლის კარს ფრთხილად შუაღებდა, ცეცხლს დაუნთებდა, ოთახს მიუღებოდა, ხან თბილ რძეს მიანვლიდა. დიდი გული აქვს სოფელს და ვერ ურთვებოდა მუხასავით ფესვმავარი ოჯახი თანდათან რომ ინაცვროდა.

გიორგისთვის გრძელი ღამებში ჩამონვა. უძილობა თანგავდა მოხუცს, სიკვდილსიცოცხლის გასაყართან იდგა და წუხდა, ნეტავ რა მოუვიდათ ამ ჩემს შვილებს, თავიანთი ამბავით რომ არ შემატყობინეს, ჩამოსვლა კი არა და წერილების გზავნაც კი შეწყვეტილს.

ერთ დღეს ისინი მამას მოულოდნელად ესტუმრნენ. გაიხარა მოხუცმა. კვლავ ახვინდა ოჯახი, მაგრამ გიორგის დაკვირვებულ თვალს შვილების მოუხვეწრობა არ გამოჰპარია. რაღაც საფიქრალი გასწრნოდათ. ერთმანეთს თველებად კი არა და გამჭყალები, ცივი თველებით შესცქეროდნენ, რა დაემართათ — ბერიკაცს ვერ აესხნა მიზეზი.

მამა ფრთხილად ალაპარაკდა — მოხუცდი, დედაქცენი არ არის ამ ქვეყნად და ოჯახი გვეძვეცვაო.

გიორგიმ სიტყვის თქმაც ვერ დაასრულა და გახტანგი შეესიტყვა — ოჯახთან ახლოს მე ცეცხოვრობ და იმ პირობით მიხვალ, თუ ნახვარ სახლ-კარს მე დამიშტყვიებო. გაიხოი ძმას შეედავა: — ეს რა თქვი, მე განა შეიძლი არა ვარ და არ მეუფიხის ნილა? იქით ნინო აქით... ქოლად, მამაშვიმ ჩემი საპარონოა და მეტენ რაიმე გეუბნებათ ეს კარმიდამო.

დაობდნენ შვილები, გაალმსებულნი არ ზოგადენენ ერთმანეთს, კარმიდამოს ჩაგდების ერთი შეპყრობილი, იგრძნობდნენ მშობლების ნაამბავარს, ოფლივადრულ კერას, არც ერთს არ ჰქონდა სოფლისა და მამის რიდი და განუზომლად, დაუფრქვლად ქელავდნენ ლალი ბავშვების მისაკონარ წინადადგებს.

90 წლის მოხუცი, კოლმეგრეობის პესნიერო, კომლის თავიკი გულწრფელად ხედავდა — ფუძე როგორ ერყეოდა ფესვებში ოჯახს და მას ხმის აზო-ლების ფუფუნები კი წარათვის მოეცებოდა. ბოლის ძალა მოეკრიბა და — ნეულომც იყავით, ეს რა გეტყვები გამიზრდისბართო, შეღალდა მან. მაგრამ თქმა ვინ აცალა, ქანცდილულს მჭინუნავრ გახტანგი ყელში ეწაღა.

მეზობლებმა შეიცხადეს — უხედურება დახრილად ბარბაქაძეების ოჯახში და მილიკიაში კაცი აფრინეს. მილიკიამ შეი-ლებს ხელნერდი დაადგინა — მამას ხელით არ შეეცხებოთ, მისთვის ვიზრუნებო. ქალიშვილმა გიორგიმ აშკარად თავისთან გადაიკლდა. გახტანგმა აქედან წავიდა არ მოვიცდილი და, ერთხანს მამისეულ სახლკარში დარჩა. გაიხოხა კი სასამართლოს მიმართა: ჩემი ძმა თავის ნებით სოფელში დამეკიდრდა და აიძულეთ, გამიოყვინო. დამ კი მამას უბრძანა და ძალად ანდერძი დაანერჩა — ოჯახს ქალიშვილს ვუტოვებო. მაგრამ საქმე ამით როდი დასრულდა. მოხუცებულმა ბაჩამანარებულ ბერიკაცს სასამართლოდან სასამართლოში ატარებდნენ. აქით სასოფრო საბჭო სამართალიანად ცხარობდა: ბარბაქაძეების წაშორებო იმდენს ირბენენ, სანამ კომლს არ გაეუფებებო.

სახალხო სასამართლომ მამაც შერუნულმა ვახტანგს დააკისრა, მაშინ გაიხო-ნი ოჯახში მივარდა. ძველი ნივთები გარეთ, ლია ცის ქვეშ დაიკოვარა, ვაჟმეჭრელ დაამტვრია, ეზოში მოფრთხილენ ნინოლები ფეხით გასრისა.

ძლივს ჩანყარდნენ. ბრაზმორეულებმა ისევ უპაბრონოდ დატყვეს მოხუცი და თავიჯიანი გზებს გაუდგნენ.

ამდღეობულ გორაკზე სახლი დგას, მოყვასთაგან მიტოვებული. ლობსიან ურემი თელმის, სარებზე ქოთნის ძირები და ტუმბიტებილი ხელადა ჩარიგებულა.

ქიქრავდა დაიჭრიალა. იღარაზნ ფოს-ტალიონი ეწვია მოხუცს, იღარაზნა სასამართლოში გამოცხადების ქაღალდი გადაწაოდა. ჩანათია ფურნალ-გაუსთებისა და ნერელების დასტა ელვავა. ბევრვან

ვარ მისახველიო, და თავი უზერხულად იგრძნო, სანუგუმო ვერაფერი უხიზა სწრაფად გაშორდა. გიორგი სკამზე ჩამოჯდა, სარგებლისავენ მჭერა მიიპყრო. ჩამუქებულ ფანჯარას წვიმის წვეთები დაუსრულებლად ევლენებოდა. მან თავიღლი მილუა და სანთლისფერი თითები შემულიდან სიმწრის ოფლი ჩამოიმწმინდა.

გიორგიმ სასამართლოში გამაძახების ფურცელი გვერდზე გადადო. ძლივს გადაბიჯა. შშიმედ ამოიხიზა და თვალთა-გან კურცხალი გადმოუვარდა.

მზე ჯერ არ იყო ამონვერელი, სალო-მზე ოთახის კარი ფრთხილად შეაღო, ფიჩხი შეზიდა და ასანის გაქურა, ბუხარში ცეცხლი დაანთო. გიორგის შევხმარა, რა ღრმად დადგინებიაო. იგი მწლითარის მოუახლოვდა. უმაღლესი დაიხია, შეკარა და მეზობრავად შეუკვირა.

მშვიდდ, გულაღმა იწვია მოხუცი. თეთრი სუბეკი ნეფრი სახეზე შარავანდეად ეფინა. სანოლთან ახლოს სკამში იდგა და განედლი ხელი ზედ შერჩინებდა. ნაქცეული ჭიქიდან წყლის ნეფრი იატაკს ნება-ნება ეცემოდა. ოთუუხა ნაყრისფერი ფურცელი ოთახში ტოკავდა.

* * *

სოფლის ცენტრში შინამოსცელთა ობელისკია. ფართო სტენდიდან დრე სამაქლო ომში სამშობლოსათვის თავდადებულ გმირთა ღირსი იგრძევა. ისინი მომავალი თაობების სიცოცხლეს შეწირნენ. ქვეყნის სიყვარულში დაიფერდნენ. სამშობლო იყო მათი სახელი, მათი აყვანი და იდგება.

და რა საბრძოლვო გერქვას კაცი ერ არ გქონდეს ვაგაკის გული, გასულდგე-ლებდეს ნამცეც მისინ, მაშინ, როცა „ლდებამამ სიცოცხლე მოგცა და შენი დღენიერებისათვის ცხოვრობენ, გაუფრთხილდნენ მათს ჯანმრთელობას და სძმეი-ფლეს, ნუ ატუნე ხოლმე მათ გულს... ყველაზე მშვენიერი და ამავე დროს ყველაზე ბედნიერი ადამიანები ისინი არიან, ვისაც თავიანი სიცოცხლე სხვათა უკვნიერებისათვის სრუნევაში გაუტარებიათ“, — წერდა დიდი მედაგოგი ვ. სუხოშლისკი. ასეთია ჩვენი საბჭოთა ადამიანის, ჩვენი მონიანვე ახლგაზრდობის მორალური სახე და პრინციპები.

ზემოთ ნაამბობი კი ჩვენი ცნოვრებისეული მანერების მწარე მაგალითია, სა-მუხუხაროდ, აქაც კი ჯერ კიდევ არიან ადამიანები, რომლებსაც ყველაზე მეტად პირადული, მიყვარების ინსტიქტი ამოძრავებთ და მიტაცების მართი შეპყრობილნი არ ინდობენ საკუთარ და-ძმას, მომთხოვსაც კი.

შეიხვედმა განსაჯოს, არის თუ არა დრო ბარბაქაძის ოჯახის წამებრთა მძაგვარ არაკეთილ საქციელს ბოლო მოე-ღოს და დაესვას წერტილი.

ჩვენი სარდაქში ფოსტალი

ამას წინათ ჩვენი ფურნალის ფურცლე-ბზე დაიბეჭდა წერილი — „ერთი შეილი არაშვილი“. რედაქციამ მიიღო მკითხველთა გამოხმაურებები. ავტორები გვწერენ: საბჭოთა ქვეყანაში, სადაც ცხოვრობს ახე უზრუნველთა, ოჯახები უნდა გაჩაგრდნენო. ვბეჭდავთ ჩამდენიმე წერილს.

ჩვენს ქვეყანაში ბავშვებზე ზრუნავს სა-ხელმწიფო, საზოგადოებრიობა, მშობლები, მამ, სკოლები და სახმეო დაწესებულებები.

ბავშვზე ზრუნვა ჭერ კიდევ ჩასახვის დღიდან იწყება ძალთა კონსულტაციაში, მერე სამშობიარო სახლში, ბავშვა პო-ლიკლინიკაში, უზნის ექიმთან, ბავშვი, ბა-ღში, სკოლაში.

ასეთი რამ უცხოთა კაპიტალისტურ სა-მუხუხაროდ. იქავრამ დღეებმა არ იციათ დე-კრატული შეგებულების შედგავიდან, ვერ წარმოუდგენიათ რომ ძეძოთა ბავშვების შეიძლება მიიღონ უფასო საკვები, ჰქონდეთ უფასო პოლიკლინიკა, უფასო ძვირადღირებული აცრები და სკოლოდ, უფასო სამედიცინო დახმარება, ამიტომ იქ ახალშობილთა სიკვდილიანობა დღითა.

იქ ღატაკთა შვილები მცირე ასაკიდან იწყებენ ლუჯა-პუტისათვის ზმობას, რად-განაც უმუშევრობა, ავადმყოფობა, შიმში-ლი და ზავალდელი დროს მუდმივი შიმში-მათი მშობლების ხვედრია.

ამ ჩამდენიმე ხნის წინათ, გარეთები იუ-წყებოდნენ როგორ დაიღუპა 12 წლის შვი-გი მუშა ანტიონის სალდარელი. იგი სასი-ვდილოდ გახარსა მარმარლის მძიმე ფი-ლამ, როცა ავტომანქანის ძარას ცოლდა. საშინელი სიკვდილი ეტრე წილად 14 წლის ჩირო ლეტერს—მისი თავი წნებდა ჩაითარა. დაღუპული და დასახიზრებელი ბავშვები ჩოცხტი მრავალ პასს შეადგენს. მებატ-რონებში, ჩასაკვირველია, ცდილობენ ამ ფაქტების დამაღვას...

წინათ ჩვენშიც მრავალშვილიანი ოჯა-ხები საოცარ სიღატაკში ცხოვრობდნენ. საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემ-დეგ კი დრო ისე შეიცვალა, ცხოვრების ღირე ისე ამაღლდა, რომ მამნიდელთან პარალელს გაეღებაც არ შეიძლება, ახლა

გირი დედა ყველაზე ბედნიერი ამ მდი-
ლარი ქალი. მას სახელმწიფო, საზოგადო-
ებრიბა აზრადივნებს შვილებს.

მამ რაბომ არ უნდა გამრავლდეს ოჯა-
ხები, როცა ჩვენს ქვეყანაში უველადი
აღმასთანსებობს. მისი კეთილდღეობისთვის
კეთდება.

„მშობრად ოჯახი ძალიან კარგად ცხოვ-
რობს, მატერიალურად ძლიერია, რაბომ
არ უნდა შეუდგენ მათ სამი ამ მეტი შვი-
ლი? ორი შვილიც ცოტაა მე ორი შვილი
მეაქვს. გოგონა გათხოვდა, თავისი ოჯახი
შემშენა. ბიჭმა ცალკე დაიწყო ცხოვრე-
ბა. სახლში მე და ჩემი მეუღლე დავრჩით.
მართალია, ხან ერთ შვილთან ვართ, ხან
მეორესთან, მაგრამ კიდევ რომ გვეყოფიდა
ბიჭი ეს გოგონა, ახლა ის ჩვენთან იქნე-
ოდა.“

საბჭოთა ქვეყანაში დედებს უველადვარ
დახმარებას უწევენ როგორც მატერიალურ-
დროს, ისე მორალურს, მამ რაბომ არ
უნდა გამრავლდეს ოჯახები? „ვერს გო-
რადი საქართველოს სსრ დასახლებული
ბედავია ს. ნუცუბიძე.

„მის შესახებ შენთანსვად ამბობს პო-
ტი რევაზ მორაგინი:

„მამულს თავისუფალს, მხნეს და
უბატონოს

თუ არ გამრავლები, ვინდა
უბატონოს?...“

ან კიდევ:
„მეტი გალაღობით, მეტი მოთმინებით
მეტი გავგზარდეთ ენაქულობაში...“
ეს პოეტის მოწოდებაა.

მწილია როცა ერთ შვილზე დაშვარე-
ბული მთელი იმედები, როცა მხოლოდ
ერთ ბავშვს შეუკურებენ მშობლები. ამას
უფრო მეტადვე განიცდიან მამა, როცა
ცხოვრების სინამდვილეს პირისპირ შეეჯა-
ხებიან, როცა უკვე დაგვიანებულია და
სიბერე ახლოვდება.

„ქორწილი დამთავრდა და მაყრინმა
კარი გახურა. მეგონა ოჯახი ბედნიერე-
ბით აშეგოს. გაფართოებული თვალბით
შევეურებდი შეაღება და რაღას. მაგრამ
ისინი მხოლოდ ერთ კვირას დარჩნენ ჩემ-
თან. ვატყობდი, რაღა წარაპირა ებუშ-
ლენებდა ჩემს შვილს, და კა გამაჩერებს,

განა დედაჩემმა იმითომ გამზარდა, რომ
რაიონში ვიცხოვრო. გული ჩაწყდა. ნე-
ტადე კვესენდე გაიხსნა და შიგ ჩაი-
ტანის მეთქი... ვიცოდი ერთი შვილი მშო-
რდებოდა. მართლაც წავიდნენ და კარი
გაიხურეს.

ერთ დღეს რაღას გაგახსენდი. გამეზარ-
და. ცრემლი ვერ შევიკავე. იცადრა ჩვენი
რაიონი მეთქი. მაგრამ როცა ვისაუბრებთ,
მიგხვნი რომ ჩემი შვილის ხელფასი არ
პოუფინდებო. ხომ იცა რა დროა, გეშვინე-
ბა კარგი მაქვს და თბილისურს რა ჩამაქ-
ვევს, უცხოურს — უცხოურს... მშობრად
იმეორებდა ამ სიტყვებს ჩემი რაბო. „უკა-
ნანგნელი გროვოც არ დავიტოვე, მივიცი.
ახლადვარდებია, მეტი უნდა და იქნე
ჩემსწენაც გული მოიბრუნოს მეთქი, მაგრამ
არა...“

მერე ჩემს რაბოს კიდევ ერთხელ გაავ-
სენდი. ახლა ფული აღარ უნდოდა, ფასი
აღარა აქვს, ბრილიანტები და ოქროები
მინდაო. თავსარი დამეცა და უარის ნიშ-
ნად თავი გაავანე. შვილის ნაგას ვერ მო-
ცენებო, — მოთხრა და წავიდა.

მე რომ სხვა შვილები შეყოლიდა, ამ
სიტყვებს ადვილად გადავიტანდი, ახლა კი
შეიტყება ბოლო მომიღოს“. თ. მ.

ქალი თავის ვინაობას არ გვეჩვენა, ამ უნ-
და უკვედ გაავოს მისი ამბავი. მან ქალ-
დზე გადაიტანა ის დიდი გულისტკივლი,
ერთმთაყვანობა რომ მოეუენა.

ამ წერილის ავტორს ნუ ეწეინება და
მისი შვილია დამწავვე, ცოდვის საკუთა-
რი მე დაუკარგავს და შვილის განუწეი-
ლი მოთხოვნის ბრმა მორჩილი გამზარდა.
დედა კი დარჩა დასწილი, უუურადებოდა
მტრებუფლი.

აქ ბევრი კომენტარი შეიძლება, მაგრამ
მთავარი დამწავვე თავის თავის წინაშე მა-
ინც დედა. თუ სერიოზული მიზეზი არა,
ერთი შვილის ყოლა ნამდვილად ცოცვდა.
სამწუხაროდ, ზოგიერთი ქალი გვიან მიხე-
დება ხოლმე თავის შეცდომას...

არაან ქალები, რომლებიც ბევრი შვილის
ყოლას „უკულტურბობად“ თვლიან და ზე-
ვიდან დაჰყურებენ მრავალშვილიან ოჯა-
ხებს.

ამ მხრივ საინტერესოა ერთი წერილი,
რომელსაც სიტყვა-სიტყვით ვებუდავთ და
მკითხველის აზრად გაავანტერესებს.

„ერთი ჩემი მეგობრის ქალშვილი გათ-
ხოვდა. ცოლად გაჰყვა ვაჟს; რომელსაც
ერთი და მეცხვ. პატარაობის ოჯახში კი ექ-
ვრა და-ძმა არის. ვაჟის მშობლები „კულ-
ტურული“ ხალხია. მამა ინჟინერი, დედა —
ეკონომისტი. ბებმა ცოლად მოეუენა, მაგ-
რამ დაბოთ: „უბედურებას!“, თურმე რაბოს
კიდევ ხუთი და-ძმა ჰყოლია. ნეტავი თუ
უნდოდათ ამდენი შვილები, არც ისე მდი-
დრები ყოფილან და ბევრი ბავშვები კი გა-
უწიანია. — ეს სიტყვები, პირველი საუე-
დურის სახით გაავნა მთავრობიშმა რაბოს,
და განა მატრო სისთან დედა, ახლომდე-
ბთან, ნაცნობებთან, რძლის მშობლებთან.

მე მიინა შეუდგავი ამ გოგონას დედა.
მთილს, ნათუ შვილებზე უფრო დიდი
სიმიდრე ამ ქვეყანაზე არსებობს?

ბევრი შვილი, დიახაც ექვსი შვილი მაქვს
პატარაობის დედას. აქვთ ტბილი ჭაქის.
ყველანი კარგად სწავლობენ და ერთმანეთზე
ზრუნავენ.

მე რომ ეს სიტყვები მოვისმინე, მინდო-
და მეეცარი: ნუ თუ კიდევ არაან თქვენი
ნაიბი არის აღმანებნი, თუ კი არაან,
ხირცხვილი მათ და არა იმით, ვისი მრ-
ავლშვილობაც სასირცხვილოდ მიგაჩ-
ნიათ. სადნა მოდის ასეთი შეწანაური აზ-
რები... ბ. მ. რუსთავი.

ოჯახი ერთი ან ორი შვილის ყოლით არ
უნდა ემყოფილდებოდეს. ზოგიერთისათვის
ყველაფერი ძვირფასი ბინა, ავეჯი, ანტეკა-
რული ნივთები, მთავარი საზრუნავი კი
გვერდზე რჩებათ შვილები ოჯახის ყველაზე
დიდი განძია.

იმედია, ჩვენი ახალი თაობა გამრავლე-
ბის პრობლემას სხვა თვალთ შეუდგავს.
ახლავარდა დედები დაბრუნებია ამ მე-
ტად მნიშვნელოვან საკითხზე... შვილების
სიზრავლე ხომ ნამდვილი ცხოვრებაა, მო-
მავალი ბედნიერება, სიცოცხლის გახანგრ-
ძლივება, ერისა და ოჯახის სიძლიერე.

ირმა ჩოფიაშვილი

ბარამანის პირველ გვარდზე — თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტის v კურსის სტუ-
დენტი, ლენინური სტამბაშიაბი ელიმინრა წიქლაური; გაითხოვა — კლპაბი — მხატვარი. დ. მაღრაძე.

რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი	სარედ კოლეგია: ბ. ბანძაშვილი, ნ. გავრინაშვილი, ნ. გუბანიძე, ზ. კვამაძე, ნ. კილაშვილი, თ. ლავარაშვილი, ქ. ლომთაძე, კ. შანშია, ნ. შალ- ტაშვილი, ლ. შინაშელი (მხატ. რედაქტორი), ლ. შანშია, თ. შანშია, ნ. ჯაფარიშვილი, ი. ჯაფარიძე (პ. მგ. მდივანი).	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტი გამომცემლობა
------------------------------------	---	--

ტექნედაქტორი ნ. ბუკია

საქ. კ. ც-ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. 14.
Типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. 14. ტელეფონის №№ რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68.
მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საერთო განყოფილების 93-98-54. გადამცემა ასეულობა 12/ХI-79 წ. ხელმოწერა
დასაბუქდალ 20/ХI-79 წ., ქალაქის ზომა 60×90/16, ფოტოტური ნაბეჭდი ფურცელი 3. სალიტცემო-საგამომცემლო თაბახი 5,3.
ტირაჟი 120,000. შეჯ. 2775. ლ. 00861. ფასი 30 კაპ.

წინასაახლო პანფორილა

სოფიო სოფრა

ხორბლი

300 გრამი კარაქი კარგად აზილებს, დაუ-
ბაბთო 1 ჩაის ჭიქა შაქრის ფხვნილი, თქი-
ფთო, სანამ არ გათეთრდება და შაქარი
კარგად არ გაიხსნება შემდეგ თანდათანო-
ბით სათითაოდ უმატებ 4 კვერცხის გულში
და თან თქვიფებ კარგად გაოქქველ მას-
ალაში აურიებ ერთი კილა არაყანი
(რომელშიაც წინასწარ შერეული უნდა
იყოს ნახევარი ჩაის კოვჩი მარილი). კარ-
გად გაოქქველ მასალას შეურიებ 2 1/2
ჩაის ჭიქა პურის ფქვილი. რომელშიც
გარეული იქნება 1/2 ჩაის კოვჩი სოდა მერე
შეურიებ კარგად გაოქქველ 4 კვერცხის
ცალკე მოათავსებ ცხიმისმდე ყალიბში და
გამოაცხვებ

ამხერ დროს მოამზადებ კრემს 2 კვირ-
ცხის გულსა და 1 ჩაის ჭიქა შაქრის
ფხვნილისაგან გააცილებ გოგოლა-მგოლა.
შურიები 1 ჩაის ჭიქა პურის ფქვილი, და-
ახსით ერთი ლიტრი რძე, დავაფი ნელ
ციცხლებს და აღუდებ სასურველ სისქემდე
დაუმბაბთ ვანილინი და გადმოვდებ ციცი-
ლანდა.

მოდლებულ ნელთბილ კრემს თანდა-
თანობით შეურიებ 100 გრამი კარაქი და
გააცივებ

მოხარეული კომპისაგან მოსკო ტბილი
პაუერ 1—1/2 ჩაის ჭიქა და გააცივებ.

შეა კრემს თანდასთანობით შეურიებ 1
ჩაის ჭიქა კომპის პაუერ და თან შეუწყვი-
ტებო თქვიფებ, აქამდე, სანამ არ მიიღებთ
ერთგვარ ლამაზ საყვარელ მასას.

გამომცხვარი და შერეულბული ნამცხ-
ვარი კი ფინად გაჭერიით თითოეულ ფე-
ნას წაუტხო წინასწარ გამაზღებელი კრე-
მს, შეაერთებ ე. ი. მიკრონი მთლიან ტორ-
ტის სახე. ტორტის ზედაპირზე და გვერდებ-
ზე იგივე კრემს წაუტხო. ზედა ფენაზე
ერთმანეთისაგან დაშორებით შუა კომპის
პაუერ (ნახევარი ჩაის ჭიქა — ჯერემო)
მოათავსებ გრძოცხის სახით. მოჩინებლი
კრემი სეიკაფორე ხელსაწყოში მოათავსებ
და კრემის ზოგადადებრივი ზოლიებით შემო-
ფარავლი პაუერს გრძოცხს შორის დამრე-
ნილი თავისუფალი შივრტე, ასევე მორთებ
ტორტის კიდებში.

შეაბრებო ტორტი უფრო მარტივად
მოამზადებ, რისთვისაც კრემსმდელ შუა
ტორტს ზედაპირზე და გვერდებზე მოყა-
რეთ დაუხვნილი ნამცხვარი (ნამცხვარი
იუდაბო) ან დანაყლი ტბილი ორცხიბო-
და. უფრო საზემო იგრის სისაყმად ტო-
რტის ზედაპირის შუავალი მორთებ ნაირ-
ფეროვანი უფრყო მურაბით.

მომხმე შაგაპი

გასუფთავებული, გარეცხილი, მუცელზე
გაჭრილი მთლიანი გოქო (სასურველია ძუ-
ძუთა გოქო) გადაწეებ ისე, რომ ნახევრები
ერთმანეთს არ მოაშორებ. მოყარებ და-
ნაყლი მარილი ნიორი (სამი კბილი), დანა-
ყლი კინძის თესლი ორი სუფრის კოვჩი
წყალი აურიებ მიღებულ მასალა წაუტ-
ვით მუცლის არემი (კანზე არ წაუსვას).
ასეთნაირად გამაზღებულ გოქო მოათავსებ
ცხელ ტაფაზე ისე, რომ შეიღრდო მიეკრას
მას, შედგებ ცხელ ღუმელში და შეწეებ.

გოქოს შეწევის დროს კანზე ხანგამოშე-
ბით უხვით კარაქი შეწევის პროცესში გო-
ქო არ გადახარბნით და საერთოდ ადგილი
არ შეუცვლიათ, თუ ეს საჭიროა, ტაფა
შეატყავლებ

შემწვარი მთლიანი გოქო მოათავსებ ღამ-
გარზე და მორთებ მწვანისა თეთლიბა-
რულებით გოქოან ერთად ცალკე მიიტა-
ნებ სხვადასხვა საწებელ (ტყეულის, ბრო-
წეულის, მღოვცის და სხვა)

ფოფილის შაგაპი

დავალული, გასუფთავებული, გარეცხილი
წიწილა გაჭერი, სოგრძეზე, გადვალული
ისე, რომ ნახევრები ერთმანეთს არ მოაშო-
რებ. მოყარებ მარილი, ცხიმთან ცხელ
ტაფაზე მოათავსებ, ზემოდან დაახურებ
თეთში და ზედ სიმძიმე დადებ (წყლიანი
ჩაიდან), ისე რომ წიწილა შეიღრდო მიე-
კრას ტაფას და შეწეებ როცა ერთი მხარე
შეწევაზე, მეორე მხარეზე გადახარბნებ და
ისეთივე წესით შეწეებ, მხოლოდ თანდაუ-
ხარებ

წიწილის ტაბაკას რომ სასიამოვნო სუ-
რნებულა ჰქონდეს, ამისათვის ნიორი (2-3
კბილი), კინძი (2 ძირი), წიწყა და მარილი
(თქვენს გემოზე) დანაყებ ერთად და შე-
წიწყავ წიწილას ყვავილი მხრიდან წაუტ-
ვით, შემდეგ მოათავსებ ტაფაზე და ჩვეუ-
ლებრივად შეწეებ. შემწვარი ცხელ წიწილას
ცალკე წაუტვით გამაზღებულ მასალა და
მაშინვე მიტანებ სუფრაზე. მიტანისას
მორთებ მწვანისა თეთლიანი ღეროებით

მეფეშარი ღორის სოფრი

ერთი კილოგრამი ღორის რბილი ხორცი
დაჭერიბ თანაბარი სიდიდის ნაჭრებად და
მოათავსებ სუფერტ პურტელში. დაყარებ
მარილი, დაჭევილა პილილი, წერაღად და-
ჭერიბ 3 თავი ხახვი, ერთი ღაფის ფოთო-
ლი, ძალიან წერაღად დაჭერილი ნახევარი
ჩაის ჭიქა კინძი, აურიებ, დაახურებ ხუფი

და გაჩერებ გრილ ადგილას რამდენიმე
საათს თუ გსურთ. შეიძლება 2-3 ღღეს
შენახოთ ასეთი წესით გამაზღებული ხო-
რცი თავიი მასალაიანდ მოათავსებ ცხი-
მიან ცხელ ტაფაზე და შეწეებ ყოველი
მხრიდან შემწვარი ხორცი მოათავსებ ღამ-
გაზე. მოყარებ ძალიან წერაღად დაჭრა-
ღე მწვანე ხახვი, ბროწეულის მარცვლები

სურნელოვანი მეფეშარი სოფრი

გარეცხილი ღორის ან ძროხის ხორცის
რბილი ნაჭერი დაჭერიბ 15 სანტიმეტრის
სიგრძისა და 12 სანტიმეტრის სიგანის
თხელ ნაჭრებად და დაბეგვებ (ხის საბე-
ველით) თითოეულ ხორცის ნაჭერს მოა-
ყარებ დაფუძლებ პილილი და მარილი (გე-
მოვნებით). შემდეგ მის ცენტრზე დაყარებ
წერაღად დაჭერილი ხახვი, ბროწეულის მარ-
ცვლები ან კონხარები. წერაღად დაჭერი-
ლი კინძი, დანაყებ წიწყა. გაქილი ნიო-
რი და ხორცი დაახურებ შეზავებულ ხო-
რცი შეწევის დროს რომ არ დაიშალოს.
მსხვილი ძაფი შემოახვიებ და შეატარებ
როცა ხორცის ყველა ნაჭერი გამაზღდება
მოათავსებ ცხიმთან ცხელ ტაფაზე და შე-
წეებ ყოველი მხრიდან შემწვარ ხორცს
მოაცილებ ძაფი, დაწევებ, ღამგარეშე, მო-
ახსით შეწევისას მიღებულ წვენი მოყა-
ვებ ბროწეულის მარცვლებზე და მორთებ
ფოთლიანი ოხრახუშის ღეროებით (ცალ-
კე მიიტანებ ბროწეულის საწებელი

სალაქი

მოხარეული ან შემწვარი ქათმის რბი-
ლი ხორცი (300-500 გრამი) დაჭერიბ პა-
ტარა ნაჭრებად, დაუმბაბთ დაკონსერვებ-
ული მწვანე ბარდა ან მოხარეული თეთრი
ღობიის მარცვლი (ერთი ჩაის ჭიქა), ძა-
ლიან წერაღად დაჭერილი — 50 გრამი
მწვანე ხახვი, ორასი გრამი მწვანე სალათა.
ერთი ცალი მოხარეული კვერცხი, დაჭრი-
ლი ან ღაფი კამა. დაფუძლებ პილილი.
მარილი, ბროწეულის მარცვლები, ფოთი-
ლად აურიებ და მოათავსებ შესაფერტ პუ-
რტელში

1-2 სუფრის კოვჩი ცხელ წაყლი შეურიებ
2-3 სუფრის კოვჩი ღვინის მხარა და 3/4
კილა მთიანეზი დაახსით გამაზღებულ მასა-
ლას, აურიებ, შეუსწორებ ზედაპირი, მო-
რთებ ბროწეულის მარცვლებით, ღამგარე-
დაჭერილი მოხარეული კვერცხით და ფოთ-
ლებიანი ოხრახუშის ღეროებით

კეპრისი სოფრი

4 ცალი კვერცხი მაგრად მარბაზებ, მო-
აცილებ ნაჭურ, დაჭერიბ ნაჭრებად, და-
აყვეთ ღამგარეშე, მოყარებ გემოვნებით
მარილი და დაფუძლებ პილილი, მოახსით
1 სუფრის კოვჩი გამდნარი კარაქი ან ერ-
ბო, 2-3 ჩაის კოვჩი ღობიის წვენი ან
წყალზე გახსნილი ღობიანწევა, ზემოდან
მოახსით თქვენს გემოზე არაყანი ან მთი-
ანეზი.

თამარ სულაშვილი.

0. 7287

1979